

KRILA ARMIJE

LIST RV I PVO

Broj 737

20. Januar 1974.

SPECIJALNO
IZDANJE

1944-1974 TRIDESET GODINA VVA

Ukazom Predsednika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije Josipa Broza Tita, broj 214 od 16. decembra 1968. godine,

Za zasluge u postizanju vidnih rezultata u vojno-političkom osposobljavanju letачkog i drugog starešinskog sastava

ODLIKOVANA JE

VAZDUHOPLOVNA
VOJNA AKADEMIJA

ORDENOM
ZASLUGE ZA NAROD SA
ZLATNOM ZVEZDOM

KRILA ARMIJE

LIST
RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA
I PROTIVVAZDUŠNE ODBRANE

Specijalno izdanje u celini posvećeno svečanom obeležavanju 30-godišnjice postojanja i rada Vazduhoplovne vojne akademije

PRVI BROJ „KRILA ARMIJE“, KAO ORGAN JRV, IZAŠAO JE 15. JULA 1948. GODINE.

UKAZOM PREDSEDNIKA REPUBLIKE LIST JE ODLIKOVAN ORDENOM ZA VOJNE ZASLUGE SA ZLATNIM MAČEVIMA.

List izlazi 15-dnevno (svakog drugog četvrtka) i namenjen je vojnicima, pilotima i starešinama.

Uređuje redakcijski kolegijum

Ovo specijalno izdanje lista pripremili i uredili:

VITOMIR KOVAČEVIĆ, potpukovnik avijacije, odgovorni urednik lista;
Urednik major PREDRAG PEJČIĆ;
tehnički urednik NADEŽDA JOVANOVIĆ;
foto-reporter MILORAD FORKAPA;
lektor NADEŽDA JOVIČIĆ;
daktograf Marija VUKADINOVIĆ.

Likovno rešenje korica i ilustracije VLADIMIR DOROŠEV – TINTOR.
ADRESA UREDNIŠTVA: 11082 Zemun, ul. Maršala Tita 1. Telefon: 608-032 (do 5), lokal 24-37.

OVAJ PRIMERAK JE BESPLATAN
ŠTAMPA Novinsko-izdavačko, tiskarsko i trgovinsko poduzeće „Slobodna Dalmacija“ Split, ul. Splitskog odreda 4.

Pitomci VVA ispred nastavne zgrade Akademije u trenutku naleta akrobatskog odeljenja

30 GODINA VAZDUHOPLOVNE VOJNE AKADEMIJE

Dvadesetog januara 1974. godine Vazduhoplovna vojna akademija proslavlja jubilarnu 30-godišnjicu svoga postojanja i veoma uspešnog rada.

Trideset godina slobodnim nebom Jugoslavije lete piloti našeg Ratnog vazduhoplovstva i PVO ponikli u nedrma VVA.

Samo u posleratnom periodu VVA je iškolovala i uključila u borbene redove RV i PVO 28 generacija aktivnih oficira i podoficira — pilota, 26 generacija rezervnih oficira i podoficira — pilota, kao i više generacija oficira drugih specijalnosti.

Pre tri decenije, dvadesetog januara 1944. godine — u vreme snažnog razmaha narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji, kada Sile osovine trpe udarce na svim frontovima, a NOB doživljava svoju punu afirmaciju na međunarodnom vojnom i političkom planu, kada su u Jajcu, na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, udareni temelji naše nove države — u Salevetri u Italiji, formiran je **Štab vazduhoplovnih škola** u čijem su sastavu bile **Pilotska, Izviđačka i Mehaničarska škola**.

Odlukom Vrhovnog komandanta oružanih snaga maršala Tita, **Vazduhoplovna vojna akademija postala je nosilac tradicija vazduhoplovnih škola NOVJ**, a kao dan formiranja Akademije određen je **20. januar 1944. godine**.

Stvaranju vazduhoplovnih škola prethodilo je formiranje Prve vazduhoplovne baze u Livnu po Naredbi Vrhovnog štaba NOV i POJ od 14. oktobra 1943. godine, kao jezgra budućeg Ratnog vazduhoplovstva Jugoslovenske armije. U prvoj polovini januara 1944. godine, ljudstvo baze je prebačeno u Italiju i po formiranju vazduhoplovnih škola ušlo u njihov sastav. Tako je Prva vazduhoplovna baza, u stvari, bila naša prva vazduhoplovna škola i preteča razvoja sistema školovanja vazduhoplovnih kadrova u ratu i neposredno posle rata.

Značajnu pomoć u školovanju kadra za naše RV pružio je Sovjetski Savez. Pošto deo vazduhoplovca koji se priključio u Italiju nije bio uključen ni u jednu vazduhoplovnju školu, a, sa druge strane, i politički razlozi su diktirali da naše vazduhoplovne kadrove obučavamo i uz pomoć jedinica Sovjetske armije, Vrhovni štab je predložio Sovjetskoj vladi da se u SSSR-a školuje deo našeg vazduhoplovnog kadra. Ovaj predlog je usvojen, ali je do njegove realizacije došlo tek u drugoj polovini 1944. godine. U toku avgusta 1944. godine, više od 500 naših omladinaca i bivših vazduhoplovaca prebačeno je u SSSR i uključeno u pojedine vazduhoplovne škole, i to: u Groznom, Krasnodoru, Engelsu i Moskvi.

Odmah posle oslobođenja zemlje, Prva pilotska škola, koja je formirana 14. marta 1945. godine, prelazi na aéro-

drom Zemunik i Skabrnje, a njen prihvat organizovala je Prva vazduhoplovna baza koja je ranije stigla na aerodrom. Postupnom integracijom, delimično ili u celini, od Pilotske škole u Zemunik, Vazduhoplovne podoficirske škole u Novom Sadu i Škole letača u Pančevu, avgusta 1945. godine formirano je **Vazduhoplovno vojno učilište (VVU)** u Pančevu, kao jedinstvena škola za obuku aktivnih i rezervnih oficira — pilota.

PONOS I OBAVEZE

Piše: pukovnik avijacije
Jordan FAGANEL

U periodu od kraja 1949. do 1960. godine dolazi do mnogih organizacijskih izmena u sistemu obuke letačkog osoblja. Početkom 1950. godine, Vazduhoplovno vojno učilište (VVU) reorganizuje se u **Školu aktivnih oficira avijacije (SAOA)**, iz koje se, 1951. godine, izdvaja Škola rezervnih vazduhoplovnih oficira (SRVO) za obuku rezervnog letačkog osoblja. Škola aktivnih oficira avijacije, 1952. godine, prerasta u **Vazduhoplovnu vojnu akademiju**, dok se za obuku pilota-podoficira formira **Pilotska podoficirska škola**.

Septembra 1953. godine, sve ove škole, zajedno sa SRVO, objedinjuju se u **Letački školski centar (LŠC)**, koji se kasnije, odnosno 1956. godine, reorganizuje u Prvu i Drugu pilotsku školu. Ove škole, u okviru LŠC, izvode obuku aktivnih i rezervnih oficira i podoficira-pilota do kraja 1959. godine, kada se integrišu, odnosno prerastaju ponovo u **Vazduhoplovnu vojnu akademiju (VVA)** sadašnjeg organizacijskog sastava, kao vazduhoplovnu školu za osnovno školovanje aktivnih i rezervnih pilota.

Stvaranjem VVA došlo je do krupnih izmena kako u koncepciji školovanja, programima obuke, organizaciji nastavnog procesa, tako i načinu prilazanja sistemu obrazovanja i vaspitanja. Pre svega, Akademija se konstituše kao visokoškolska ustanova RV i PVO

čija je namena školovanje aktivnog i rezervnog letačkog kadra za RV i PVO. U program opšte, opštevojne i vazduhoplovne stručne obuke uneti su novi sadržaji, koji verno održavaju dostignuća u razvoju savremene tehnike i vojne misli. Novi programi opštih predmeta, kao što su matematika i fizika, obuhvataju gradivo prvog stupnja tehničkog fakulteta, a iz oblasti vazduhoplovne, raketne i elektronske tehnike temeljito izučavanje najsavremenijih tehničkih borbenih sredstava i sistema. Velike izmene pretrpeli su i programi letačke obuke. Od 1967. godine celokupna letačka obuka izvodi se na mlaznim avionima, jer su za to stvoreni povoljni uslovi uvođenjem u naoružanje školsko-borbenih mlaznih aviona domaće konstrukcije i izrade.

Velika pažnja se u Akademiji poklanja i nastavnom osoblju, jer je stručnost i kvalifikovanost nastavnika bitan uslov za podizanje kvaliteta i osavremenjavanje nastave. U poslednje vreme u nastavni proces uveden je veći broj mlađih nastavnika sa veoma visokim stručnim i pedagoško-didaktičkim znanjem. I zato se s pravom može reći da VVA nikada nije raspolagala tako dobrom kvalifikacionom strukturom nastavnog kadra, kao danas.

U Akademiji je razvijen intenzivan naučnoistraživački i razvojni rad, koji ima za cilj ostvarenje visokog nivoa organizacije nastavnog procesa, usavršavanje metodsko-pedagoškog rada i unapređenja ideološkog i moralnog odgoja pitomaca.

Proslavljajući 30-godišnji jubilej, pripadnici VVA — pitomci, nastavnici i starešine — ponosni su što slede tradicije iz slavne NOB i što svojim plodotvornim radom u obučavanju vrsnih pilota i kadrova drugih specijalnosti za RV i PVO doprinose jačanju odbrambenih snaga naše zemlje. Ponosni su što je na čelu naše zemlje, Saveza komunističke Armije, veliki sin naših naroda, drug Tito, čiji će put oni nedvosmisleno slediti u daljoj izgradnji naše samoupravne socijalističke zajednice, kako se i postavlja u Pismu druga Tita i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ.

Jubilarna proslava VVA biće još jedan podstrek pripadnicima Akademije u njihovom naporu da postignu još veće rezultate u školovanju dragocenih mladih kadrova naše Armije — branilaca našeg slobodnog socijalističkog neba. Time će oni ispuniti reči druga Tita koje im je uputio pre pet godina, povodom proslave 25-godišnjice:

»Uvjeren sam da ćete i ubuduće ulagati još veće napore u osposobljavanje mladih pilota, u njegovanju naših ratnih tradicija, učvršćenju moralno-političkog jedinstva, podizanju političke svijesti, jačanju bratstva i jedinstva i razvijanju neraskidnih veza sa narodom«.

Piše:

general-potpukovnik
RADE SUŠA

FORMIRANJE prvih vazduhoplovnih jedinica i početak obuke i vaspitanja vazduhoplovnih kadrova, kao i razvoj sistema školovanja ratnog vazduhoplovstva, pada u vreme snažnog razmaha narodnooslobodilačke borbe i narodne revolucije. Prva vazduhoplovna baza formirana je 14. oktobra 1943. godine, kao jezgro budućeg ratnog vazduhoplovstva Jugoslavenske armije, koje je još u toku rata učestvovalo u borbenim dejstvima na teritoriji Jugoslavije i u završnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske.

Formiranjem ove prve vazduhoplovne jedinice otpočinje, u stvari, proces pripreme vazduhoplovnih kadrova i rad na stvaranju prvih jedinica avijacije Narodnooslobodilačke vojske. Otuda je dosta tačna konstatacija da je Prva vazduhoplovna baza, u stvari, naša prva vazduhoplovna škola i preteča razvoja sistema školovanja vazduhoplovnih kadrova u ratu i neposredno posle njega.

Pošto na teritoriji Jugoslavije nisu postojali svi neophodni uslovi za organizovanje i izvođenje obuke, Prva vazduhoplovna baza je premeštena na savezničku teritoriju, u Italiju, gde je 20. januara 1944. godine u mestu Salevetri formirala Štab vazduhoplovnih škola, sa Pilotskom, Izviđačkom i Mehaničarskom školom, koje su odmah otpočele da izvode teorijsku nastavu na principu kurseva. Školu je pohađalo 230 slušalaca (69 pilota, 28 izviđača, 62 mehaničara, 31 strelac i 60 slušalaca ostalih specijalnosti). Neposredno posle formiranja, 31. januara 1944. godine, škole prelaze u mesto Karovinjo, kod Brindizija, gde se osniva 1. vazduhoplovna eskadrila Narodnooslobodilačke vojske, u kojoj se nastavlja teorijska obuka, sve do 20. aprila 1944. godine, kada se premešta na aerodrom »Benina« u Libiji.

Od osoblja Štaba vazduhoplovnih škola i Prve vazduhoplovne baze organizovane su Prva i Druga eskadrila Narodnooslobodilačke vojske.

Školski centar za obuku pilota

Pored obuke prvih vazduhoplovnih kadrova u Italiji i Africi, preduzete su vrlo opsežne mere za organizaciju obuke, popunu i stvaranje novih jedinica RV u saradnji sa jedinicama Sovjetske armije.

Još 1943. godine Vrhovni štab je sa Sovjetskom vojnom misijom postigao sporazum o školovanju naših vazduhoplovaca (pilota i ostalih) u ratnom vazduhoplovstvu Crvene armije. Do realizacije ovog sporazuma došlo je tek krajem 1944. godine. Od prikupljenog vazduhoplovnog osoblja bivše jugoslavenske vojske, iz jedinica i iz zarobljeničtva osnovani su do 10. decembra 1944. godine, pri sovjetskoj 10. gardijskoj jurišnoj avio-diviziji i 236. lovačkoj avio-diviziji, Jurišni i lovački

30 godina
postojanja
i razvoja
VVA

TOKOM
TRI
DECENIJE

školski centar za obuku pilota lovaca i jurišnika. Obuka je, uz pomoć sovjetskih instruktora, organizovana na principu kurseva preobuke na novom vazduhoplovnom materijalu. U vremenu od 10. decembra 1944. do 5. aprila 1945. godine u Lovачkom školskom centru održana su četiri, a u Jurišnom školskom centru tri kursa u trajanju od po dva meseca. Potpuni program obuke završilo je 274 pilota, koji su odmah po završetku kurseva uključivani u borbene pukove jurišne i lovačke avijacije. U tom periodu od obučenog vazduhoplovnog osoblja formirane su dve vazduhoplovne divizije, koje su aktivno učestvovala u vazduhoplovnoj podršci završnih operacija Jugoslovenske armije na Sremskom frontu.

Pored toga, još u toku 1944. godine, više od 500 naših omladinaca nalazilo se na školovanju u vazduhoplovnim školama u SSSR-u: u Krasnodaru, Groznom i Engelsu.

Nezavisno od niza drugih aktivnosti vezanih za izbor i prikupljanje vazduhoplovnog i drugog osoblja, njihovog školovanja u sovjetskim vazduhoplovnim vojnim školama u toku i neposredno posle rata, okončanjem obuke na kursovima u Africi i Jugoslaviji, završen je proces ratnog školovanja vazduhoplovnih kadrova i prva faza stvaranja i razvoja ratnog vazduhoplovstva Jugoslovenske armije.

»Galebovi« u VVA omogućuju mladim pilotima da odmah po završetku školovanja budu uključeni u proces borbene i taktičke obuke jedinica RV i PVO

Posleratni razvoj Vazduhoplovne vojne akademije, tačnije rečeno sistema školovanja pilota, može da se podeli na tri perioda.

Formiranje Vazduhoplovnog vojnog učilišta

U osnovi koncepcije školovanja letaćkog osoblja, u prvom periodu razvoja Vazduhoplovne vojne akademije, koji obuhvata vremensko razdoblje od marta 1945. do kraja 1949. jasno se uočavaju dve faze, sa tačno definisanim i određenim ciljevima i namenama. Za prvu fazu, koja se poklapa sa vremenskim periodom od februara 1945. godine do prve polovine 1946. godine, karakterističan je širok front prilazanja razvoju vojnovazduhoplovnog školstva, koje se ogleda u osnivanju više vazduhoplovnih škola sa istom namenom, kao što su: Vazduhoplovna podoficirska škola u Novom Sadu, I pilotska škola JA u Zemunik i Škola letača u Pančevu. Postupnom integracijom od njih je kasnije formirano Vazduhoplovno vojno učilište.

Sa stepenom znanja i veština koje su sticali u Vazduhoplovnom vojnom učilištu oficiri-letači mogli su ne samo stručno i kvalifikovano da obavljaju poslove u pukovima borbene avijacije, već je to bila i dovoljno široka platforma za praćenje i proučavanje razvoja savremene tehnike i vazduhoplovne vojne misli.

Drugi period obuhvata vremensko razdoblje od kraja 1949. do 1960. godine. U ovom periodu dolazi do niza organizacijskih izmena u sistemu obuke letaćkog osoblja. Vazduhoplovno vojno učilište početkom 1950. godine reorganizuje se u Školu aktivnih oficira avijacije, iz koje se polovinom 1951. godine izdvaja Škola rezervnih vazduhoplovnih oficira, kao zasebna škola za obuku rezervnog letaćkog osoblja. Godine 1952. Škola aktivnih oficira avijacije prerasta u Vazduhoplovnu vojnu akademiju, a za obuku pilota-podoficira otvara se Pilotska podoficirska škola. Septembra 1953. godine sve ove škole objedinjavaju se u Letački školski centar, koji se kasnije, odnosno 1956.

godine, reorganizuje u Prvu i Drugu pilotsku školu. Ove škole, u okviru Letačkog školskog centra, izvode obuku aktivnih i rezervnih oficira i podoficira-pilota do kraja 1959. godine, kada se integrišu, odnosno prerastaju u Vazduhoplovnu vojnu akademiju.

Kad je reč o novinama u sistemu školovanja, onda jednu od njih predstavlja otvaranje **Pilotske podoficirske škole** a drugu, koja se poklapa sa periodom od 1956. do 1959. godine, kada prvu godinu pitomci Vazduhoplovne vojne akademije provode u **Vojnoj akademiji kopnene vojske**, a ostale 2—3 godine u raznim školama ratnog vazduhoplovstva. Prva je uslovljena skoro isključivo potrebama popune, a likvidirana je zbog toga što nivo opštih, opštevojnih, pa i vazduhoplovno-stručnih znanja i veština, koje je davala podoficirima-pilotima nije bio u skladu sa savremenim zahtevima i potrebama. Druga je prevaziđena evolucijom shvatanja o celishodnim standardima potrebnih znanja i veština letačkoga osoblja.

Programi teorijske obuke nisu pretrpeli neke veće izmene. Novine su bile u unošenju novih sadržaja, što se javlja kao rezultat snažnog razvoja savremene vazduhoplovne, raketne i elektronske tehnike i sistema, novih doktrinarnih pogleda na upotrebu i borbena dejstva ratnog vazduhoplovstva u jednom savremenom opštenarodnom odbrambenom ratu.

Osnivanje gimnazije »Maršal Tito«

Značajnije izmene trpe planovi i programi letačke obuke. Te promene je iz godine u godinu sve teže pratiti zbog obučavanja na deset raznih tipova klipnih i mlaznih aviona, od kojih je pet školskih i školsko-borbenih aviona bilo domaće proizvodnje. Što se tiče savremenosti nivoa letačke obuke, treba konstatovati da on stagnira, bolje rečeno, zaostaje u elementu letenja u složenim meteorološkim uslovima i noću. Taj nedostatak biće otklonjen tek pri kraju ovog perioda organizovanjem dopunskih kurseva u jedinicama i pojavom nove vazduhoplovne tehnike zapadnog porekla u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji.

Zajednički snimak komandanta i komesara školskih pukova i samostalne jurišne eskadrije sa načelnikom i komesarom Uprave VVU (general Matetić i pukovnik Burić u sredini), oktobra 1950. godine

Na kraju treba reći i to da je ovaj period istakao veliki broj problema u sistemu školovanja, kao što su: uslovi prijema i obezbeđenja popune kandidatima sa srednjom školom; problem ispitivanja podobnosti pitomaca za letački poziv ili selekcija, prilagođavanje pitomaca na uslove života i rada; osavremenjavanje programa teorijske i letačke obuke; podizanje kvaliteta metodsko-pedagoškog rada u celini; osposobljavanje i usavršavanje nastavnog osoblja; intenzifikacija obrazovno-vaspitanog procesa; modernizacija i razvoj materijalne baze nastave, sa ciljem da se učini što očiglednijom i efikasnijom itd. Temeljita studija svih ovih problema i brojnih negativnih i pozitivnih iskustava u proteklom periodu u toku 1958—1959. godine, dala je odgovore na niz postavljenih pitanja i uputila na jedno, za naše uslove zaista, najbolje rešenje sistema popune i školovanja. Na osnovu tih rešenja dolazi do osnivanja **Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«**, kao jedinog izvora za regrutovanje budućih generacija pitomaca Vazduhoplovne vojne akademije i do prerastanja Letačkog školskog centra, odnosno Prve i Druge pilotske škole u Vazduhoplovnu vojnu akademiju. Ta rešenja predstavljaju jedinstven i originalan, naš jugoslovenski koncept školovanja oficira roda avijacije — pilota.

Stvaranjem Vazduhoplovne vojne akademije u 1960. godini, čime otpočinje **treći period**, koji traje do današnjih dana, došlo je do krupnijih izmena kako u koncepciji školovanja, programima obuke, organizaciji nastavnog procesa, tako i u načinu prilaženja sistemu obrazovanja i vaspitanja. Pre svega, Akademija se konstituise kao jedina školska ustanova RV i PVO, čija je namena osnovno školovanje aktivnog oficirskog kadra — pilota za naše Ratno vazduhoplovstvo i PVO.

Osnivanjem gimnazije »Maršal Tito«, kao srednjoškolske ustanove prirodno-matematičkog smera, stvoreni su uslovi popune kandidatima sa srednjom bpštom spremom, koja omogućava potpuno praćenje i usvajanje programa obuke Akademije. U programe opšte, opštevojne i vazduhoplovnostručne obu-

ke uneti su novi sadržaji, koje verno odražavaju dostignuća u savremenoj tehnici i vojnoj misli. Novi program iz opštih predmeta, kao što su matematika i fizika, obuhvataju gradivo prvog stupnja tehničkog fakulteta, a iz oblasti vazduhoplovne, raketne i elektronske tehnike temeljito izučavanje najsavremenijih tehničkih borbenih sredstava i sistema. Ovakav profil programa teorijskog dela obuke daje pitomcima temeljna opšta i vazduhoplovnostručna znanja, i priprema ih ne samo za kvalifikovano i stručno obavljanje funkcija već im pruža i široke mogućnosti za dalji razvoj i usavršavanje u njihovom pozivu. Velike izmene pretrpeli su i programi letačke obuke. U njih je unet element tehnike letenja i borbene pripreme na mlaznom avionu, kao i element letenja u složenim meteorološkim uslovima. To je novi, viši kvalitet, koji omogućava mladim pilotima da se, odmah po završetku Akademije, uključe u proces borbene i taktičke obuke u jedinicama borbene avijacije.

Od 1967. godine celokupna letačka obuka izvodi se na mlaznim avionima, i to školsko-borbenim mlaznim avionima domaće konstrukcije. Novi programi obuke, koji su u toku 1968. godine razrađeni na osnovu koncepcije prelaska na četvorogodišnje školovanje u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji, postavljaju nove zahteve i traže još veći kvalitet obuke novih generacija pilota. Cilj je kompletna i univerzalna borbena priprema po elementima protivvazdušne odbrane i vazduhoplovne podrške, kao i sigurno upravljanje avionom u složenim meteorološkim uslovima i noću. Po tim novim programima obuka se izvodi već sa **XXI klasom Vazduhoplovne vojne akademije**. Sasvim je očigledno da je time dostignut vrhunski domet u obuci i pripremi budućih vazduhoplovnih kadrova, koji verovatno za jedan relativno duži period neće biti prevaziđen.

Sasvim je evidentno da se u posleratnom periodu Vazduhoplovna vojna akademija razvila u visoku pedagošku i stručnu vazduhoplovnu ustanovu, sa vrlo snažnim kapacitetima i stručnim i pedagoškim mogućnostima za obrazovanje i vaspitanje oficira-pilota.

General-pukovnik

**Vlado
Matetić**

GENERAL Matetić bio je načelnik Vazduhoplovnog vojnog učilišta od oktobra 1946. do oktobra 1950. godine.

— Moji prvi utisci iz Vazduhoplovnog vojnog učilišta vezani su za letenje pitomaca I klase. Pre mene ovu dužnost je obavljao pukovnik Jevrem Bjelica ali samo jednu godinu. Bili su to naporni, ali dragi dani ispunjeni upornošću nastavnika, zalaganjima pitomaca i kolektivnim pregnućima naših mehaničara — stavljali su na »jakove« drvene točkice, samo da bi leteli. Ti prvi dani i danas u meni bude najlepše sećanja: bili smo ponosni na svako poletanje ili kada smo sumirali časove naleta. Insistirali smo na velikom naletu — godišnji je iznosio oko 25.000 časova letenja. Tokom vremena postepeno smo sticali potrebnu rutinu i odgovarajuća stručna metodsko-pedagoška znanja.

Zelim da pozdravim sve pitomce prve četiri klase VVU, a i sve ostale da sa istim entuzijazmom i poletom i dalje ugrađuju deo svojih napora u našu veliku kuću — Akademiju, koja podjednako živi u svim našim srcima.

Pukovnik

**Savo
Poljanec**

PUKOVNIK Poljanec umro je 6. novembra 1966. godine, šest godina pošto je otišao u penziju. Načelnik Akademije, odnosno Škole aktivnih oficira avijacije bio je od 1950. (od V klase SAOA) do 1958. godine (do XI klase Vazduhoplovne vojne akademije).

Pokojni Poljanec bio je poznati pilot i starešina našeg RV i PVO. Pre rata se proslavio kao pilot akrobata, a naročito se istakao kao pilot lovac 1941. godine kada je postigao dve vazdušne pobeđe nad fašističkim pilotima i tom prilikom bio ranjen. Iz nemačkog ratnog zarobljeništva pobeđao je početkom 1944. godine i kao pilot borio se u Slovačkoj, kada je izbio ustanak. Već decembra 1944. godine izvršavao je ratne zadatke u našoj zemlji, a na Sremskom frontu bio je komandant 111 lovačkog puka. Penzionisan je sa dužnosti načelnika VVA, ali veze, sve do smrti, sa vazduhoplovstvom nije prekidao.

Kao načelnik Vazduhoplovne vojne akademije, pokojni Poljanec bio je veoma omiljen kod pitomaca, naročito onih klasa koje su tada završavale školovanje.

General-pukovnik

**Ivan
Dolničar**

GENERAL Dolničar bio je načelnik VVA od 1961—1966. godine. Tada je Akademija prešla u Zemunik, gde su bili veoma teški uslovi za rad. Za kabinete i laboratorije adaptirane su vojničke kasarne, a pitomci smešteni u drvene barake. Ali, obuka na ovom aerodromu otpočela je da se izvodi — veoma ambiciozno.

— Udarili smo temelje modernoj Akademiji koja se postepeno ali veoma stabilno razvijala, a taj se program u celini i dalje ostvaruje. U VVA je došao i »galeb«, što je označilo nov kvalitet u letačkoj obuci.

Akademija je ponikla iz iscrpnih studija o potrebi kadrova za RV i PVO i njegovu konceptijsku ulogu u opštenarodnoj odbrani. Iz tih studija ponikla je i VVA, 1961. godine, a, isto tako, i Vazduhoplovna gimnazija »Maršal Tito«.

Bio je to najlepši period moje karijere, i svaki novi susret sa VVA budi u meni lepa i pomalo nostalgicna raspoloženja. Zeleo bih da se Akademija nikad ne zaustavi na postignutim rezultatima, nego da sa svakom generacijom mladih pilota postiže veće uspehe.

General
potpukovnik

**Rade
Suša**

U PERIODU 1966. do 1969. godine zabeležen je novi, kvalitetan skok kako u sistemu školovanja pilota tako i u načinu obuke uvođenjem novih nastavnih metoda i sredstava. U ovom periodu Akademija je definitivno uvela mlazni školsko-borbeni avion u sve faze obuke učenika-pilota. Isto tako, prelazak na prijem kandidata koji su završili četvorogodišnje školovanje u Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito« postavio je nove i više zahteve u opštevojnom i vazduhoplovnostručnom sadržaju i kvalitetu znanja. Uvođenje mlaznih aviona u obuku pitomaca takođe je uslovalo kako nove sadržaje, tako i nove kriterije u kvalitetu letačke obuke.

U ovom periodu ostvareni su i prvi rezultati u uvođenju nastavnih mašina u letačkoj obuci. Sve ovo vrlo razgranate i bogate aktivnosti, uz poboljšanje standarda pitomaca i uslova za svestrani kulturni život, znatno su doprinele podizanju kvaliteta obuke oficira avijacije — pilota u VVA. Ovaj period je trasi-irao puteve za jedan stabilan razvoj VVA i konstantan porast kvaliteta u nastavnoj praksi i rezultatima obuke.

TITOVİ PITOMCI I PRVACI KLASA

General-major

**Memčilo
Nikić**

GENERAL Nikić obavljao je dužnost načelnika VVA u periodu od 1969—1972. godine. U jednom intervjuu, povodom završetka školovanja pitomaca XXI klase, između ostalog, istakao je:

— Ne zadovoljiti se postignutim, već stalno usvajati nova znanja u težnji za vrhunskom letačkom osobobljenošću, jer to nameće neprekidan i brzi razvoj vazduhoplovne tehnike. Završetkom ovog dela školovanja mlade pilote očekuju ozbiljni i složeni zadaci. Njihovo dalje školovanje u VVA razvijaće se kroz kurs za nastavnike letenja, po specijalnom programu za pilote superioničnih aviona i za pilote lovaca-bombardera.

Najznačajniji trenutak u njihovom daljem razvoju je činjenica što će se na samom početku letačke karijere osposobljavati i sistematski stvarati navike koje će kasnije biti presudne u njihovom usavršavanju kao letaća. Takve uslove na početku letačke karijere nisu imali pitomci prethodnih klasa. To pitomcima XXI klase može samo da koristi, bez obzira po kome će se programu — profilu dalje osposobljavati kao letaći.

Pukovnik

**Jordan
Faganel**

PUKOVNIK Faganel je sadašnji načelnik VVA.

— Usvajanjem Zakona o vojnom školstvu i naučno-istraživačkim ustanovama u JNA, Akademija je postala i zvanično visokoškolska ustanova.

Postojeći nastavni plani program postavlja vrlo visoke zahteve u usvajanju opštih, opštevojnih, ideološko-političkih i vazduhoplovnostručnih znanja, što je u skladu sa zahtevima o opštih, tehničkim i vojnim znanjima koje Akademija mora da pruži kao visokoškolska ustanova budućim pilotima i starešinama RV i PVO. Znatna pažnja u postojećim programima posvećena je i sticanju odgovarajućih veština u letenju. Kao krajnji cilj letačke obuke u VVA jeste kompletna i univerzalna borbena osposobljenost za dejstva u obe namene, kao i sigurno upravljanje avionom u uslovima noćnog i instrumentalnog letenja.

(Na rukovođenim dužnostima, kraće vreme, nalazili su se i drugovi: Jevrem Bjelica, Ilija Zelenika, Spasen Zarevski, Radivoje Kaćanski, Ismet Kulenović, Milorad Ivanović i Ivan Jevrem).

SVAKE GODINE, povodom uspešnog završetka školovanja, kada se sumiraju rezultati u nastavi i letenju, najbolji pitomac Vazduhoplovne vojne akademije proglašava se za Titovog pitomca i njegovo ime upisuje se na počasnu ploču u hall nastavne zgrade Akademije.

Na počasnoj ploči upisana su i petorica najboljih u Pilotskoj podoficirskoj školi (u svih pet klasa koliko ih je tada bilo u sastavu VVA).

Do sada je kroz Akademiju prošlo dvadeset tri klase pitomaca. Na počasnoj ploči najboljih ispisana su imena sledećih Titovih pitomaca:

I KLASA VVU: Major Lekić B. Nikola, major Ivanović S. Milorad, kapetan Đurđević J. Nikola, zastavnik Prokopjević S. Milun, zastavnik Zečević K. Bogdan, potporučnik Marković M. Dušan, potporučnik Zubek J. Josip.

II KLASA VVU: potporučnik Rakić B. Slobodan, zastavnik Čorić N. Simo, kapetan Gržinić I. Ivan, potporučnik Crnjajić F. Ivan.

III KLASA VVU: kapetan Leško P. Stevan, kapetan Lukić L. Veljo, potporučnik Dražen F. Anton, poručnik Rakočević J. Mrkoje.

IV KLASA VVU: kapetan Pirc A. Berislav, poručnik Lukić A. Milan, zastavnik Tus J. Anton, zastavnik Rizmal I. Ivan, zastavnik Maglić N. Živojin, zastavnik Lukić L. Radivoje.

V KLASA SAOA: major Gruden A. Alojz, zastavnik Čukić D. Luka, major Arsovski S. Blagoje, zastavnik Zupančić F. Viktor, zastavnik Stevanović J. Branko.

VI KLASA SAOA: potporučnik Elezović L. Miodrag, potporučnik Trebinjac M. Miloš.

VII KLASA SAOA: potporučnik Ristić P. Aleksa, potporučnik Konjevoda A. Mile.

VIII KLASA SAOA: potporučnik Hočevar J. Ivan.

IX KLASA SAOA: potporučnik Živković A. Milorad.

X KLASA SAOA: potporučnik Tufegđić V. Dragutin.

I KLASA PPS: vodnik Rašeta R. Savo.

II KLASA PPS: vodnik Otašević M. Radoslav.

III KLASA PPS: vodnik Galov L. Franc

XI KLASA VVA: potporučnik Pipan K. Dragutin.

IV KLASA PPS: vodnik Štrak I. Mile.

XII KLASA VVA: potporučnik Rot K. Karol.

V KLASA PPS: vodnik Krašmar A. Zvonimir.

XIII KLASA VVA: potporučnik Tahmajster A. Marijan.

XIV KLASA VVA: potporučnik Nižić J. Mile.

XV KLASA VVA: potporučnik Frantal J. Josip.

XVI KLASA VVA: potporučnik Rajić M. Ljubomir.

XVII KLASA VVA: potporučnik Anžel M. Mirko

XVIII KLASA VVA: potporučnik Kujović S. Bogdan.

XIX KLASA VVA: potporučnik Vučinić D. Mirko

XX KLASA VVA: potporučnik Popović D. Radosav.

XXI KLASA VVA: potporučnik Grahovac Blagoje.

XXII KLASA VVA: potporučnik Marjan Jelen.

XXIII KLASA VVA: potporučnik Veselinović Radenko.

Najbolji u svojim klasama: u sredini general-potpukovnik Nikola Lekić iz I klase VVU i potporučnik Radosav Popović iz XX klase VVA (snimak od 20. januara 1969. godine)

Škola
iz
koje
izrasta
pod
mladak
VVA

Učenici, nastavno osoblje i starešine, sa velikim oduševljenjem dočekali su svog najdražeg gosta, druga Tita čije ime sa ponosom nosi njihova škola

VAZDUHOPLOVNA GIMNAZIJA »MARŠAL TITO«

Više od 12 godina u Mostaru postoji jedna specifična srednja škola za koju se ne bi moglo reći ni da je vojna, ni civilna. Po svojoj nameni, opremljenosti, sastavu, organizaciji obrazovno-vaspitnog procesa i sistemu školovanja, to je, svakako, jedinstvena škola ne samo kod nas već i u svetu.

Reč je o Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito«, četvorogodišnjoj srednjoj školi prirodno-matematičkog smera. U njoj se školuju učenici sa završenom osmogodišnjom školom, koji još od dečastva maštaju o letenju i plavim visinama i koji su život u Armiji i letački poziv odabrali kao svoje trajno opredeljenje.

Gimnazija »Maršal Tito« formirana je po odluci Saveznog sekretarijata za narodnu obranu 1961. godine, najpre kao dvogodišnja, zatim trogodišnja, da bi od 1962. godine bila potpuna četvorogodišnja srednja škola sa završnim ispitom zrelosti (maturom). Njena namena je opšte obrazovanje i vaspitanje učenika koji će nastaviti svoje školovanje u jednoj od akademija Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane — u VVA za poziv letača ili VTA za poziv inženjera mašinskog, odnosno elektrosmera. Gimnazija svake godine, putem konkursa,

NJEGOVA NAJDRAŽA SREDINA — preminuli general-pukovnik avijacije Viktor Bubanj neizmerno je voleo mladost, mlade ljude, pune poleta i zdravih ambicija. U njima je video našu srećniju i mnogo bolju budućnost. Posebno je cenio mlade učenike koji su se opredelili za letački poziv, a on je bio jedan od inicijatora da se osnuje Vazduhoplovna gimnazija

prima najbolje učenike iz svih krajeva zemlje, stopostotno zdrave, one koji žele da svoja maštanja o plavim visinama pretvore u stvarnost. Školovanje je besplatno, učenici stanuju u internatu škole, a besplatno su obezbeđeni svim materijalnim potrebama, od odelja do školskog pribora i sportskih rekvizita.

Posle završenog trećeg razreda, u toku letnjeg raspusta, učenici se na nekom od aerodroma obučavaju u jedrenju, a svršeni maturanti završavaju i obuku iz motorne pilotaže. Znači, još nisu ni stupili u VVA a već su postali piloti. Oni učenici koji se na obuci u motornoj pilotaži, koja ima selektivni karakter, ne pokažu podobni za letenje, upućuju se na dalje školovanje u Vazduhoplovnu tehničku akademiju, ali je za ovo potreban i uslov da imaju solidnije ocene iz fizike i matematike.

Za vreme školovanja učenici imaju sve uslove za sportski život, ra-

zonodu, kulturno uzdizanje i rekreaciju. Više sportskih objekata, sekcije slobodnih aktivnosti, posete i dr. im u potpunosti omogućavaju, da se razvijaju kao kompletni, svesne ličnosti, ljudi koji znaju da vole i cene svoju zemlju, naš socijalistički samoupravni sistem i, naravno, poziv kome su se posvetili. U toku školovanja veći broj učenika bude primljen u SKJ.

Jednom rečju, učenik Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«, posle četvorogodišnjeg školovanja, postaje: maturant sa veoma solidnim obrazovanjem i vaspitanjem, pilot-jedriličar i pilot na motornom avionu, vozač motornog vozila, modelar, skijaš, plivač, džudista i svestran sportista, osposobljen za borbu u sastavu omladinske jedinice, adaptiran za kolektivan život i, što je najvažnije, dobar patriota i visoko motivisan za budući poziv pilota i oficira.

Tito je posetio »svoju« školu

Osmi april 1969. godine ostaće sigurno u nezbrisivom sećanju generacija učenika koje su tada bile na školovanju u gimnaziji »Maršal Tito«. Toga dana posetio ih je dugo očekivani i najdraži gost, drug Tito. Lep sunčan dan kao da je dopunjavao ovu svečanost, a učenici su pokazali drugu Titu gde i kako žive i uče i s ponosom su istakli zadovoljstvo što njihova škola nosi njegovo ime i što će postati piloti Ratnog vazduhoplovstva. Dugo će pamtili Titove reči kojima im se Tito tada obratio:

»...Na kraju, dozvolite mi da vam još jednom stavim na srce — nikad nemojte zaboraviti da ste danas pitomci, a

sutra ratni vazduhoplovc, spremni da branite ono za što su naši narodi dali ogromne žrtve. Ja imam poverenje u vas i nastojaću, što bude zavisilo od mene, da isto doprinesem da vi, čim bolje, izvršavate sada školske, a i buduće zadatke«.

Učenici su tada obećali da će dobro učiti i osposobljavati se za poziv koji su odabrali i da će, kada se uvrste u redove pripadnika JNA, sigurno i verno braniti svoju domovinu. Tadašnji učenici četvrtog i trećeg razreda završili su Vazduhoplovnu vojnu akademiju — u XXII klasi prošle i XXIII klasi pitomaca ove godine — i već na našim aerodromima lete kao piloti RV i PVO, izvršavajući najrazličitije borbene zadatke. Reči date drugu Titu pre nepunih pet godina ispunjene su u potpunosti.

Po rezultatima i uspesima koje je postizala u savlađivanju školskog gradiva, Vazduhoplovna gimnazija »Maršal Tito« je godinama bila u vrhu lestvice svih srednjih škola u SR Bosni i Hercegovini i u čitavoj našoj zemlji. To su omogućili, u prvom redu, vrlo kvalitetan nastavnički kadar, dobro organizovan nastavni proces i veoma povoljni uslovi za učenje. Na mnogim takmičenjima, bilo u znanju iz odgovarajućeg školskog gradiva, bilo u sportu ili čemu drugom učenici ove škole redovno su osvajali najbolja mesta.

Postala je već praksa da školu posećuju mnogobrojne delegacije iz zemlje i inostranstva, da iz nje prenesu dragocena iskustva kao primer kako treba da izgleda jedna savremeno organizovana školska ustanova. Pogotovo što je u pitanju specifična škola koja priprema kandidate koji žele da se posvete vojnom pozivu, u ovom slučaju pozivu pilota, odnosno vazduhoplovno tehničkog inženjera u Ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani.

Učenici na času praktične nastave u jednom od savremeno opremljenih kabineta škole

BIO SAM U PRVOJ KLASI VAZDUHOPLOVNE GIMNAZIJE »MARŠAL TITO«

STANOVNICI romantičnog i uvek novog Mostara sigurno se ni po čemu ne sećaju prvog oktobra 1961. godine. Za njih je to bio običan dan. Dan kada je Neretva kao i uvek neumorno hućala između svoje dve surove obale, ispod, valjda, najlepšeg mosta na svetu, i hitala zelenom dolinom na jug prema moru. Običan dan kada je treperio vazduh između mnogobrojnih minareta, a ulice bile žive i bučne.

Ali ja se tog običnog dana dobro sećam. Sećam se kako smo se ispitivački gledali i tako bojažljivo, jedan po jedan, ili u grupicama, ulazili u prostorije jedinstvene škole u zemlji, Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«.

Bili smo njena prva generacija.

Prvi dečaci iz Makedonije i Srbije, Slovenije i sa Kosmeta, Banje, ispod Kozare, prvi koji su se tako mladi, odmah posle završetka osmogodišnje škole, odlučili da budu piloti.

Sećam se prvih dana kada smo se upoznali, sklapali prva prijateljstva, sređivali prve utiske i počeli da ređamo prve gimnazijske ocene.

Bilo je to pre više od 12 godina. A kao da je bilo juče!

Ta generacija, prva klasa Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«, bila je XVIII klasa po redu školovanja u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji. Bila je to prva klasa potporučnika koji su kao piloti svi završili obuku na borbenim mlaznim avionima.

Od tada je prošlo, evo, sedam punih godina. A XVIII klasa VVA, odnosno prva klasa Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«, neosetno je ušla u sve pore, u sve — da ih tako nazovemo — borbene redove našeg RV.

Pilote XVIII klase VVA možete danas sresti kao nastavnike letenja, kao vrsne pilote — komandire odeljenja, a, možda, i eskadrila, u lovačkoj i lovačko-bombarderskoj avijaciji. Oni su uglavnom, osvojili i najviše vrhove u našem RV, dostupne samo izuzetno sposobnim entuzijastima — lete na supersoničnim avionima i izvršavaju najsloženije zadatke u vazduhu.

Eto, htjeli smo samo da se podsetimo na prvu generaciju Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«.

Kapetan-pilot
Milan Lelas

**Nastavnik
letenja:
stručnjak
i
vaspitač**

Najmlađa generacija nastavnika letenja: Zlatković, Starčević, Golubović, Alić, Matulović, Tomazović i Marković

DOČARATI SVAKI ELEMENT LETA

SLOŽENOST i obuhvatnost letачke delatnosti ne proističu samo iz komplikovanosti tehnike i uslova u kojima se odvija, već i iz činjenice da se znanja, veštine i navike u letenju ne stiču samo u toku školovanja nego i kasnije, u toku celog »pilotskog« veka.

U sklopu celokupnog i složenog nastavnog procesa, pored niza činilaca koji utiču na obuku, najveću ulogu u oformljenju ličnosti i stručnosti mladih pilota imaju nastavnici letenja. Njihova odgovornost i uloga u vaspitnom i nastavnom procesu su velike, jer letачka obuka nije samo obuka u tehničari letenja već kompleks vaspitno-obrazovnog procesa. Moralni lik, motivisanost za pilotski i nastavnički poziv, opšte obrazovne, teorno-stručne i letачke sposobnosti i metodsko-pedagoška sprema, uslovi su za uspešan rad nastavnika letenja na zemlji i u vazduhu.

Od prvog dana zajedničkog rada oni obučavaju, vode, usmeravaju i pripremaju učenike za poziv letачa. Ličnim primerom na zemlji i u vazduhu utiču na razvojni put svojih učenika. U ličnom životu, pripremi za letenje i letenju moraju da ispoljavaju i, adekvatno tome, od učenika zahtevaju znanje, pedantnost, upornost i disciplinovanost.

Različitim oblicima obuke nastavnici razvijaju kod učenika preciznost i samostalnost u pripremi i izvođenju leta, borbenost, hrabrost, izdržljivost, snalažljivost, odgovornost, iskrenost i zdravu motivisanost za letачki poziv.

Dugo godina sam bio nastavnik letenja. Za to vreme obučio sam dosta mladih, a radio i leteo sa već iskusnim pilotima, stekavši veliko iskustvo u letenju i nastavničkom pozivu. Svaki uspešno izveden element, vežbu i zadatak preživljavao sam uzbuđenjem svojih učenika. Ipak, trenuci posle prvih samostalnih letova bili su uvek za me-

ne najradosniji. Svaki takav let ispunjavao me je saznanjem da su časovi upornog rada na zemlji i u vazduhu urodili plodom, da je pobedila učenička i moja upornost, staloženost i saznanje da se sve može kad se hoće. Svaki takav let inspirisao me je na još uporniji rad, sadržajnije pripremu na zemlji i pokazivanje i vežbanje u vazduhu.

Koliko god radosti i uzbuđenja donosi prvi samostalni let, toliko i neuspeh u obuci učenika ostavlja svoje tragove. Ništa nije teže za nastavnika od prekidanja obuke zbog nemogućnosti učenika da shvati jedan ili više elemenata leta. Uvek sam smatrao, a i sada to tvrdim da je nastavnik letenja najodgovorniji — on mora otpuštanje sa letenja da svede na najmanju moguću meru. Metodika letачke obuke, organizacija letenja i svi uticajni faktori mogu da budu najkvalitetniji i na najvišem nivou, ali ako nastavnik nije onaj »pravi« — neće biti uspeha.

Metodika letачke obuke u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji je vidno napredovala. Teorijska nastava i praktična obuka u letenju izvode se u savremeno opremljenim objektima i na takvoj tehnici koju bi mnoge zemlje poželele. Takvi uslovi rada daju i odgovarajuće rezultate.

Ipak, nastavnik letenja ostaje ono što je nekad bio, a savremeni avioni, oprema, usavršene metode obuke na zemlji i u vazduhu i drugi faktori i dalje će se razvijati, menjati i usavršavati. Nastavnik mora uvek da počine otpočetka, vodi učenike kroz iste one faze obuke kroz koje su svoje učenike vodile i ranije generacije nastavnika letenja. Jer, taj poziv je ne samo značajan i težak, već plemenit i svrshodan.

Potpukovnik avijacije — pilot
Tomislav Poljak

NOVI
KVALITET
U ORGANIZOVANJU
LETAČKE
OBUKE

LETAČKA obuka u završnoj fazi NOR-a odvijala se vrlo brzo što je karakteristično posebno za Sremski front. Letači koji su imali vrlo mali nalet, odmah posle samostalnog poletanja, uključivani su u formacije para, odeljenja, osmorke, koje je predvodio iskusniji, stariji letać. Posle nekoliko letova u takvim grupama već su upućivani na ratne zadatke koje su izvršavali na avionima JAK-3 i IL-2. O nekoj sistematskoj obući u takvim uslovima nije moglo biti govora, već se bazirala prvenstveno na hrabrosti, ljubavi prema domovini i težnji da se svaki pojedinac što pre vine uvis kako bi se okupator i neprijatelj uništio a zemlja oslobodila. Letovi su izvršavani pod raznim meteorološkim uslovima, što je od letачa zahtevalo izuzetne napore, upornost i hrabrost.

Dolaskom završenih letачa (lovaca i jurišnika), koji su se školovali u SSSR-u, i letачa iz NOR-a otpočinje prvi kurs za nastavnike letenja na aerodromima u Ečki, Pančevu, Kovinu, na avionima PO-2, UT-2, JAK-3 i IL-2. Oni su se obučavali da prime prvu klasu pitomaca u sastavu Vazduhoplovnog vojnog učilišta. U prvu klasu pitomaca VVU, koja je počela obuku 1. oktobra 1945. godine, primljeni su oficiri iz rata i kandidati iz celog sastava JNA — u njoj su se školovali za pilote-lovce, jurišnike i šturmane — navigatore.

Od tada do danas letачka obuka pitomaca izvođena je na 21 tipu klipnih i mlaznih aviona domaće i strane proizvodnje i nekoliko tipova helikoptera. Tako su u obući i vaspitavanju pitomaca — letачa stečena dragocena iskustva na kojima leže čvrsti temelji obuke i nadogradnja sistema školovanja letачkog kadra RV i PVO.

Danas Vazduhoplovna vojna akademija raspolaže savremenim školsko-borbenim avionima tipa »galeb« i »jastreb« domaće proizvodnje.

Školovanje pitomaca od tada do uvođenja mlazne avijacije u obuku karakteriše period jednog uhodanog sistema na klipno-školskim i klipno-borbenim avionima, ali sa još nepotpuno izgrađenim metodskim i pedagoškim principima. Međutim, iz godine u godinu ovi principi dobijali su sve kompletniju formu, da bi ubrzo po uvođenju mlazne

UČITI NA ZEMLJI VEŽBATI U VAZDUHU

avijacije bili primenjeni u svim fazama rada nastavnika. To su, u velikoj meri, diktirali tadašnji materijalni uslovi, kao i to da se praktična obuka odvijala na livadama i travnim aerodromima u logorskim uslovima. Metodska mesta, na kojima su nastavnici izvodili prethodnu pripremu letenja po grupama, bila su izgrađena na otvorenim mestima bez imalo hlada i zaštite od kiše i vetra, potrebne table i nastavnih pomagala. Takvi uslovi neminovno su iziskivali mnogo truda i poštovanja od nastavnika i pitomaca, a od rukovodilaca vazduhoplovnih škola da svake godine uvode nove metode i promene u celokupnoj teorijskoj i praktičnoj obuci, kao i organizaciji nastavnog procesa. Uvođenjem mlazne avijacije i poboljšanjem materijalnih uslova, obuka je poprimila sasvim novi tok što je unelo nove nastavno-organizacijske elemente u celokupnoj strukturi letačke obuke. Izgrađeni su aerodromi sa betonskim PSS, uvedena moderna ZRNS i radari, podignute nove nastavne zgrade, methodska mesta, nabavljena nova učila, treneri itd.

Tada se, pored osnovne obuke, uvodi potpuna obuka u instrumentalnom letenju danju i noću, osposobljavanje u GRB dejstvima na zemlji i vazdušne ciljeve, što iziskuje svestrano sposobne nastavnike, a u školovanje pitomaca unosi novi kvalitet u osposobljavanje.

U Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito«, savremenoj srednjoj školi prirodno-matematičkog smera, vrši se priprema učenika za dalje školovanje u Vazduhoplovnoj akademiji. Pored izvanrednih uslova za sticanje znanja i obrazovno-vaspitni rad, učenici se osposobljavaju i u letenju na jedrilicama i klipnim avionima, što je usmereno krajnjem cilju i želji svakog pojedinca da postane pilot.

Od 1973. godine započinje nova faza obuke u kojoj je na prvoj godini, učenje osnovno merrilo vrednosti pitomaca. Nastava se izvodi u savremeno opremljenim kabinetima i laboratorijama, a svestranu pomoć u postizanju što boljih rezultata pružaju im njihovi nastavnici i starešine.

U drugoj godini pitomci otpočinju osnovnu letačku obuku uz primenu prethodnih teorijsko-stručnih znanja. U nastavku školovanja pitomci se obučavaju

u borbenoj primeni aviona »galeb« i »jastreb« u svim uslovima danju i noću, posle čega odlaze u operativne jedinice potpuno osposobljeni za sve borbene zadatke.

Koristeći bogata iskustva iz rada prošlih generacija pitomaca, slušalaca, nastavnika i starešina, a uz njihovo intenzivno teorijsko-stručno i methodsko-pedagoško usavršavanje, danas je nastavno vaspitni proces u Akademiji dostigao vrlo visoki nivo. U tome posebnu odgovornost i ulogu imaju nastavnici letenja, koji, pored letačkih kvaliteta, poseduju i visoko moralno-političko, stručno i pedagoško znanje. Taj nastavni kadar osposobljava se kroz kurseve za nastavnike letenja od onih pilota koji su pokazali primerne stručne kvalitete, sklonosti i ljubav za ovaj vema odgovoran i poštovan poziv.

Pored toga, kroz vaspitno-nastavni proces u praksi kod pitomaca dolazi do punog značaja primena principa »Učiti na zemlji — vežbati u vazduhu«, što u pripremi za let ima izuzetni značaj. Koliki je doprinos VVA u stvaranju i jačanju oružanih snaga SFRJ, najbolje govori činjenica da je celokupan letački kadar, koji se danas nalazi u RV i PVO, a ogroman deo i civilnim vazduhoplovnim kompanijama, prošao kroz ovu školu. Bivši pitomci ove škole nalaze se na visokim komandnim i štabnim dužnostima, lete najsavremenije borbeno avione, prevoze putnike i robu na mnogim vazdušnim putevima Evrope i drugih kontinenta.

Novim zakonom o školstvu, VVA uskoro prelazi na novi sistem školovanja koji će stvarati letački kadar sa visokom stručnom spremom, moralno-političkim i radnim kvalitetima, potpuno spreman za borbeno jedinice avijacije.

Možemo da budemo ponosni što celokupni sastav Vazduhoplovne vojne akademije, koji čine pripadnici svih naroda i narodnosti, ostaje jedinstven na liniji SKJ i zahtevima našeg Vrhovnog komandanta i što predstavlja deo oružanih snaga JNA i opštenarodne odbrane i čvrst oslonac našim narodima za mirnu izgradnju samoupravnog društvenog poretka.

Potpukovnik avijacije-pilot
Anđelko Košuta

Cetvorka aviona »sero-3« iznad snežnih vrhova
Veleča

Let prema poligonu: u avionima »213« iznad crnogorskog krša

Paradni postroj aviona »522« sa pitomcima iznad
Novigradskog zaliva

Sadašnji trenutak Akademije: »galebovi« iznad
Kornata

**ORGANIZACIJA
SAVEZA KOMUNISTA
U VVA**

SVAKA KLASA NOVI STROJ KOMUNISTA

SVAKI pripadnik VVA oseća se srećnim i ponosnim što je u situaciji da nastavi svetle tradicije koje su razvijane tokom proteklih 30 godina u VVA. U tom periodu vidna je uloga organizacije SK.

Formiranje Vazduhoplovne (pilotske) škole, u januaru 1944. godine, dolazi posle velikih uspeha koje je naša revolucija izvojevala pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije, s drugom Titom na čelu.

Iako se rad škole odvijao pod vrlo teškim uslovima, partijska organizacija je posvećivala punu pažnju ideološko-političkom uzdizanju i partijskoj izgradnji kadrova. Tako su, pored redovne političke nastave, organizovani i partijski kursevi.

Na taj način i preko partijskih sastanaka vršena je ideološko-politička izgradnja novih kadrova. Pri tome su se naročito isticali svojom aktivnošću članovi Partije, kandidati i članovi SKOJ-a.

Uloga partijske organizacije u formiranju i radu škole, u vrlo složenim ratnim uslovima, bila je veoma značajna, a po nekim pitanjima i nezamenjiv činilac uspeha.

Po prelasku škole u zemlju obaveze komunista su postale još veće. Međutim, zahvaljujući ogromnom entuzijazmu komunista i skolejčeva, njihovoj upornosti i odlučnosti koje su sa sobom doneli iz ratnih jedinica i sredina koje je karakterisala revolucionarnost borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika, nadahnutih revolucionarnim duhom koji im je ulila KPJ i SKOJ — sve teškoće uspešno su savladane.

U novonastaloj situaciji, naročito posle 1948. godine, nastupili su i novi problemi i teškoće u životu i radu škole. Te teškoće nisu bile samo materijalne prirode, jer je protiv naše zemlje, KPJ i druga Tita povedena besomučna hajka prouzrokovana famoznom rezolucijom Informbiroa. Partijska organizacija u ovim uslovima odmah nalazi svoje mesto u školi.

Te prve generacije koje su završile ovu školu, ti divni ljudi i revolucionari, članovi Partije i SKOJ-a, imali su snažan uticaj i veliku ulogu u razvoju našeg RV i PVO.

Svaka tekovina naše socijalističke revolucije neodvojiva je od uloge i zasluge Partije i druga Tita.

Pripadnici Vazduhoplovne vojne akademije su svesni te uloge i zasluge kada je u pitanju VVA. Zato svaka reč upućena od druga Tita pripadnicima naše akademije upija se u svest svakog njenog pripadnika i mobilise ga na nove zadatke. Poruke druga Tita služe nam kao osnovna i trajna orijentacija.

Kontinuirani i u stalnom usponu 30-godišnji razvoj VVA omogućio je da ona preraste u visoku školsku

Slobodne aktivnosti pitomaca stvaraju atmosferu društva, međusobnog poverenja i podstiču na učenje

Komunisti u VVA sa posebnim interesovanjem prate i usmeravaju aktivnost na marksističkom obrazovanju pitomaca, budućih starešina i pilota

i naučnu ustanovu. D u VVA pitomci i slus tiču opšta, opštevojna, zduhoplovno-stručna i d štveno-politička zna koja im omogućavaju svesno i kvalifikovano u trebe i najsavremenije a one kao oružje protiv e ntualnog agresora. Orga zacija SK u VVA stalno posvećivala i posveć veliku pažnju idejnoj merenosti celokupnog i stavno-vaspitnog proc i angažovanju komun

Komunisti VVA sa sebnim interesovanjem p te i usmeravaju aktivn na marksističko obrazo nje pitomaca budućih s rešina, pilota-boraca. E na ideološko-političkom posobljavanju kako pi maca, tako i ostalog sas va VVA stalno je bila i sebna briga komunis. Zato je ovo pitanje sast ni deo sadržaja rada or nizacione SK u VVA. No, treba misliti da i ovde r bilo teškoća, problema, i propusta. U organiza SK ta su pitanja najko pleksnije sagledana u a lizi koju su komunisti V izvršili posle Pisma dr Tita i Izvršnog biroa Pr sedništva SKJ. Sagled su problemi i propu Mnogo šta je otklonje a neki, ne baš mali, pr lemi ostali su još nereš Međutim, komunisti su lučni da istraju u borbi

otklanjanje nedostataka i da razreše neke probleme koji se nameću u reformisanju Akademije u visoku pedagošku školsku ustanovu.

U VVA organizacija SK stalno kritički ocenjuje svoje uspehe i propuste. Takva praksa ne dozvoljava samozadovoljstvo, a pokreće na kreativnost i želju za veće uspehe i nove kvalitete. Danas su pitomci, pored ostalih znanja, u situaciji da ovladaju osnovama marksističke filozofije, sociologije, političke ekonomije i ekonomike SFRJ, društveno-političkim sistemom i drugim oblastima. Osim toga, organizacija SK organizuje kraće kurseve marksističkog obrazovanja mladih članova SK i onih koji će to uskoro postati. Praćenje tekućih aktuelnih društveno-političkih i ekonomskih kretanja u zemlji i svetu omogućava pitomcima da su stalno u centru značajnijih zbivanja. Sve to, i još mnogo drugih aktivnosti, znatno doprinose stvaranju jasno orijentisanih i opredeljenih ideoloških i političkih ličnosti. Rezultati se vide i po podatku da su preko 90 odsto novoproizvedenih u oficire-pilote članovi SKJ. Stav organizacije SK u VVA je da svaki pitomac koji završi ovu školu bude član SKJ.

Pred komunistima VVA i u narednom periodu stoje odgovorni, obimni i složeni zadaci. Oni su usmereni na realizaciju zadataka postavljenih Pismom druga Tita i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ, na proučavanju i primeni Platforme Desetog kongresa SKJ, kao i na dalje usavršavanje i razvijanje vaspitno-nastavnog procesa, aktuelizaciju marksističkog obrazovanja pitomaca, izgrađivanje moralno i politički snažnih ličnosti budućih oficira-pilota, stvaranje inicijativnih, kreativnih i što aktivnijih subjekata. Našem društvu su potrebni hrabri borci, čvrstog karaktera i snažno motivisani, koji će dosledno slediti prethodne generacije i stalno doprinositi jačanju RV i PVO i njegove borbene spremnosti i sposobnosti, toj garanciji odbrane našeg socijalističkog samoupravnog i demokratskog uređenja.

Stevo Drakulić
sekretar komiteta SK VVA

LJUDI SA STAJANKE

Veliki patriotizam i spremnost na sve žrtve za uspeh VVA prenosi se iz ratnih dana na sve današnje generacije VTS

IZVRŠAVAJUCI osnovni zadatak: tehničku i materijalnu pripremu vazduhoplova za što bezbednije letenje pilota, nastavnika i pitomaca, VTS je u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji uspešno eksploatisala 18 tipova vazduhoplova strane (engleskog, sovjetskog i američkog porekla), kao i vazduhoplove domaće proizvodnje. Pri usvajanju tehničkih uslova eksploatacije ovako velikog broja tipova vazduhoplova, a naročito strane proizvodnje bilo je i teških situacija, a naročito u prvim godinama rada u inostranstvu na savezničkoj teritoriji (u ratu) i prvim posleratnim godinama u domovini, ali razrušenoj i razorenoj. Trebalo je mnogo odricanja i samopregora od strane vazduhoplovnotehničkog sastava da bi se obezbedio kontinuitet školovanja pilota na malom broju vazduhoplova, na nedostatak rezervnih delova i neorganizovan remont i opravke, bez goriva i maziva na porušenim aerodromima, kao i bez izgrađenog sistema skladišta i uz sve poteškoće koje sa sobom nosi rat i posleratna oskudica. Trebalo je vršiti preobuku na novim tipovima stranih vazduhoplova bez dovoljno stručne literature, stručne pomoći proizvođača i uz druge poteškoće, koje su nam pričinjavane često smišljeno i namerno.

Još su nam sveža sećanja guranja aviona sa stajanke na start da bi se štedelo gorivo, ili drvenih repnih točkova u nedostatku originalnih, zamene motora noću i drugih nevolja koje je naša vazduhoplovnotehnička služba rešavala sama u momentima otkazivanja snabdevanja od strane saveznika.

U ovom periodu obezbeđivan je nalet od nekoliko desetina hiljada časova godišnje. Svojim radom i zalaganjem VTS je omogućila školovanje stotine i stotine novih — mladih borbenih pilota.

Mehaničari i tehničari danas su sposobni da uspešno i kvalitetno održavaju i eksploatišu sve tipove vazduhoplova od najjednostavnijih klipnih do najsloženijih mlaznih, u svim stepenima održavanja. VTS je stručno osposobljena, a po orga-

nizaciji, iskustvu, stepenu školovanja i rukovodećoj sposobnosti svojih kadrova toliko osposobljena da se letачka obuka u jedinicama Vazduhoplovne vojne akademije može nesmetano sprovesti danju i noću sa učenicima-pilotima, kao i borbena obuka nastavnika-pilota. Nikada nije došlo u pitanje izvršavanje letачke obuke zbog vazduhoplovnotehničke službe.

Danas je VTS, u sastavu Vazduhoplovne vojne akademije, sposobna, zahvaljujući brizi naše zajednice, učiniti vazduhoplovnotehničku službu još ekonomičnijom, uvodeći u prvi stepen održavanja mlaznih vazduhoplova mlade ljude-vojnike, razumljivo uz odgovarajuću stručnu i vojničku pripremu i osposobljavanje. Isto tako u stanju je podići i stručnu spremu mladih starešina-oficira na studijama za nivo diplomiranih inženjera, koji su sposobni da rešavaju najkomplikovanije tehničke probleme na vazduhoplovnoj tehnici, što omogućuje daljnji napredak i stvara novi kvalitet u radu VTS.

Svi ovi uspesi u 30-godišnjem radu vazduhoplovnotehničke službe u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji i razrešavanje svih problema i teškoća u procesu svog razvoja i kretanja, mogli su se postići zahvaljujući, između ostalog, i kvalitetu kadrova i sastava u VTS. Veliki patriotizam, osećaj odgovornosti, jaka volja, upornost i spremnost na sve žrtve za uspeh svoje jedinice prenosi se iz ratnih dana, preko ratnih kadrova na sve generacije do danas. Kadrovi ovakvih kvaliteta stručno, organizovano i postepeno osposobljavani, daju garanciju i za buduće uspehe. Ove tradicionalne osobine nužno je i dalje razvijati i prenositi na buduće generacije u vazduhoplovnotehničkoj službi, kako bi kao i one do sada, pod rukovodstvom i na liniji SKJ, uspešno prebrodili sve poteškoće u procesu opsluživanja i održavanja skupocene vazduhoplovne tehnike.

Pukovnik
Marko Neveščanin

FOTO-REPORTAŽA

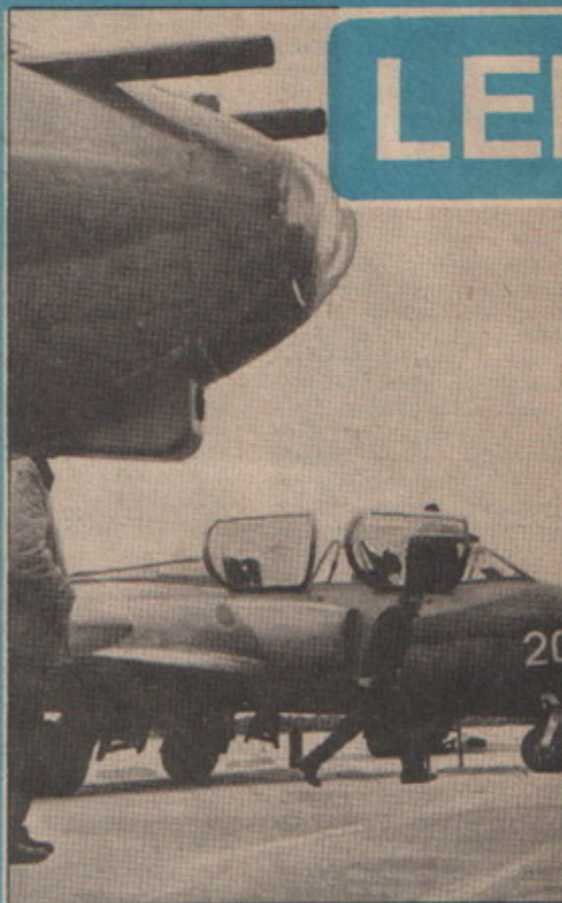
Pitomci Čedomir Mijić, Boško Zdrale i Istvan Okoš pažljivo prate izlaganje svog nastavnika letenja, potporučnika Peraka

Potporučnik Stegnjajić, nastavnik letenja i pitomci Miroslav Jelkić, Zeljko Mendjajš i Drago Miličević

Vodnik Pavel Vitez je najmlađi avio-mehaničar u letačkoj jedinici

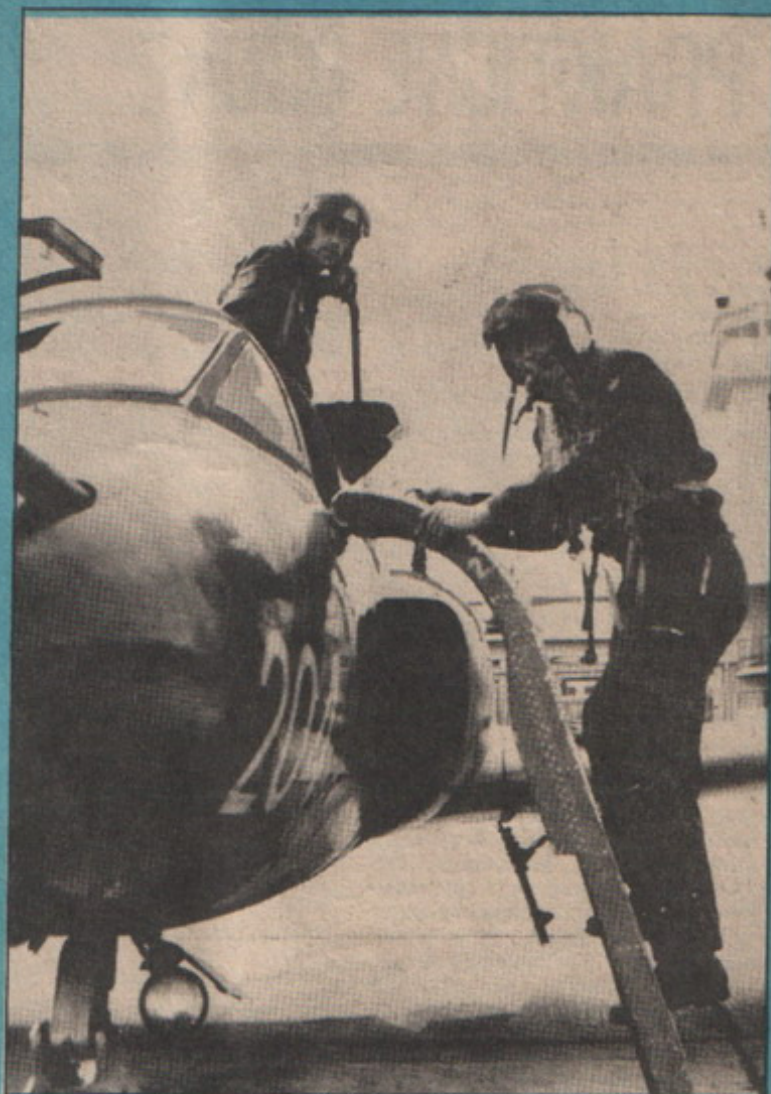
OTA POZIVA

Prvi samostalni
letovi XXV klase VVA

OD 22. NOVEMBRA 1973. godine pitomci jubilarne, XXV klase, Vazduhoplovne vojne akademije uveliko samostalno lete. Najznačajniji trenutak u njihovoj budućoj letačkoj karijeri — laširanje postalo je stvarnost. Ali, pre nego što su otpočeli intenzivni letovi za prvi samostalni let, pitomci su savladali »tehničku učionicu« i postigli odličan uspeh. Detaljno su izučili konstrukciju »galeba«, eksploataciju opreme i avionskog naoružanja, kao i sve prinudne postupke u letu. Ispiti iz zemaljske pripreme bili su takođe, solidni.

Najzbudljiviji trenuci bez sumnje su bili oni kada su u sali za izvršnu pripremu pročitana imena pitomaca koji su planirani za kontrolne letove i samostalno poletanje. Svakako, naj srećniji su bili pitomci **PREDRAG MILUTINOVIĆ, STJEPAN HRANJEC, HAJRUDIN HODŽIĆ, IVICA RIGO, ISTVAN OKOŠ** i **VLADIMIR ĐURKOVIĆ**. Oni su u svojoj klasi prvi samostalno poleteli i svoju radost podelili sa nastavnicima letenja **JORDANOM ZLATKOVIĆEM, ARMANDOM GORIČIĆEM, MUSTAFOM ALIĆEM, MILIJOM PETROVIĆEM, RADO MIROM BRKOVIĆEM, VLADIMIROM PERAKOM** i **VLADIMIROM SUMANOVCEM**, kao i svim pitomcima XXV klase Akademije.

Tako, svake godine, sa svakom novom klasom pitomaca VVA, prvom samostalnom letu iskreno se raduju svi. Jer, laširanje je, kao i promocija na kraju školovanja, najsvetiji trenutak Vazduhoplovne vojne akademije.

Posle leta na »duploj komandi« — izlazak iz »galeba«

Dok se ne dobije
odobrenje
za rulanje,
avio-mehaničari
se još uvek
nalaze
kraj »galebova«

Izlazak
iz kabine
i tradicionalni
udarac
u zadnjicu
— znak da je
pitomac
laširao

Ispraćen radoznalim pogledima pitomac
Predrag Milutinović rula na liniju izvršnog starta

Na savremenim osnovama u nastavi

JEDINSTVO TEORIJSKE I PRAKTIČNE OBUKE

VVA i Teorni centar (TC), kao njen organski deo, danas su ustanove u punoj afirmaciji sa perspektivom da idu dalje i učine kvalitetan korak na stepenicu razvoja školovanja u JNA, zacrtanog Zakonom o školama i NIU u JNA.

Ako se analizira put koji je ostao iza nas, može se izdvojiti nekoliko perioda, etapa koje su karakterisale razvoj Teornog centra od prvog dana zvaničnog formiranja Akademije.

Sigurno je da je prvi period školovanja bio specifičan zbog ratnih uslova i materijalne mogućnosti. U to vreme je celokupno školovanje imalo zadatak da u minimalnom vremenu osposobi kadar za ratna dejstva. Razumljivo je da je tom zadatku bilo prilagođeno i teorijsko i praktično školovanje, kako po obimu, sadržaju i vremenu, tako i po metodici izvođenja nastave.

Sledeći period karakteriše se daljom stabilizacijom sistema školovanja sa punim vremenom školovanja. Odlikuje se sistematizacijom i planskim razvojem svih komponenata školovanja — nastavnim planom i programom, nastavnim kadrom, organizacijom nastave i odgovarajućom materijalnom bazom. Ovaj period, koji se može uslovno posmatrati do današnjeg dana, bio je najduži u postojanju VVA i TC. U tom periodu se već može govoriti o svim komponentama savremenog školovanja. Bilo je više etapa koje su određene kvalitetnim skokovima, a bazirane su na neprekidnom usavršavanju nastavnog procesa i sistema školovanja. Posebno se može izdvojiti prerađivanje SAOA i pilotskih škola u VVA. Početni stepen školske spremitosti u VVA 1. novembra 1952. godine zahtevao je i adekvatan kvalitet rada u TC. To je moglo da se ostvari zahvaljujući neprekidnom zalaganju nastavničkog kolektiva i materijalnoj bazi, koja je do tada, u tadašnjim uslovima bila na veoma niskom nivou. Nastavnički kolektiv je uvek bio osnovna pokretačka snaga u TC koji je težio da u specifičnim uslovima školovanja u VVA obezbedi dijalektičko jedinstvo teorije i prakse.

Zahvaljujući pojedinim entuzijastima, uvedena je programirana nastava i tražili su se najsavremeniji putevi u nastavnom procesu. Svojevremeno je TC mogao da se pohvali, u okvirima JNA, stepenom koji je dostigao u nastavnom procesu.

U elektronskoj učionici za frontalnu programiranu nastavu

Nov period u školovanju započinje pripremama za zvaničan prelazak na visokoškolski sistem nastave, koja je ozvaničena Zakonom o školstvu i NIU u JNA. To je zahtevalo dublju analizu savremenog školovanja u svetu i u nas u vezi sa svim bitnim karakteristikama nastavnog procesa i specifičnostima letačkog poziva kako bi se sagledao dalji razvoj i zacrtao adekvatni sistem školovanja.

Velika ekspanzija svih naučnih disciplina i tehničkih grana u svetu odrazila se i na vojnu tehniku. Savremena vojna tehnika kojom raspolažemo zahteva visok nivo znanja i umešnosti u održavanju i upravljanju, pa i načinu komandovanja. Sistem školovanja mora stalno da se prilagođava zahtevima koje tehnika postavlja pred ljudski faktor u pogledu strukture i kvalifikacija. Isto tako, da bi se zadovoljili zahtevi za odgovarajućim znanjem, traže se putevi intenzivnijeg stručnog obrazovanja i samoobrazovanja i uvodi se u nastavni proces tehnika, koja treba da obezbedi što veću

očiglednost u nastavi. Pri postavljanju zahteva za odgovarajuće obrazovanje vojnih starešina — pilota, treba polaziti od radnog mesta i kvalifikacija koje ono traži.

Da bi se u toku školovanja izvršili postavljeni zadaci, sve komponente sistema školstva treba dovesti u sklad sa standardima koji su priznati u svetu i u ostalim našim vojnim školama odgovarajućeg ranga.

Postizanje odgovarajućeg nivoa svih komponenti traži i materijalna ulaganja, jer se do sada nisu sve komponente podjednako razvijale. Strogo naglašena podela na teorijsku i praktičnu obuku povremeno je negativno uticala na sagledavanje jedinstva teorijske praktične obuke, što se reflektovalo na razvoj TC u celini.

U VVA se pitanju školovanja, kao društvene aktivnosti, prilazi naučno stanovišta dijalektičkog materijalizma stavova Pisma druga Tita i Platforma za Deseti kongres SKJ.

Potpukovnik avijacije
Ivan Hočevar

Obogaćivanje psihološke i pedagoške problematike

naučno istraživački poduhvati

ISTRAŽIVAČKI rad u VVA ima već i tradiciju. Dosta se pažnje poklanja istraživanjima za što lakše prilagođavanje pitomaca i racionalizaciju

nastave, stvaranje modela uzornog nastavnika i nastavničkog kolektiva, unapređenje letačke obuke, kao i niz drugih poduhvata iz područja psihološke, andragoško-pedagoške i didaktičke problematike.

U zapaženije radove, svakako, spadaju doktorska disertacija iz područja selekcije i klasifikacije kandidata za pilotski poziv, zatim diplomski radovi iz programirane nastave i ispitivanja uticaja trenazera leta na kvalitet nastave, kao i na kvalitet instrumentalnog letenja. Velika pažnja poklanja se vrednovanju nastavnog rada i usavršavanju nastavnika teorijske i letačke obuke. Ovaj pionirski rad kod nas spada među prve ovakve radove u JNA. Sada se kreće dalje. Izrađen je projekat za izgrađivanje uzornog nastavnog kolektiva koji, u sklopu reformne kretanja u JNA, treba da omogući što pre izgrađivanje kvalitetnog nastavnog kadra u reformisanju VVA.

Velika pažnja poklanja se programiranoj nastavi. Vršer se istraživanja efikasnosti programiranog obrazovanja

U kabinetu aeronavigacije, na času o kompenzaciji magnetskog kompasa aviona

jima je sa teorijskim osnovama programirane nastave upoznato preko 250 starešina i nastavnika (deo slušalaca je van sastava VVA), od čega je oko 114 nastavnika teorijske i letačke obuke završilo kompletne seminare. VVA je pružila pomoć i drugim vojnim akademijama i školskim centrima u JNA na uvođenju programirane nastave.

Pokazalo se da programirana nastava može da se primeni u mnogim predmetima i područjima letačke obuke. Sada imamo programiranih sekvenci u aerodinamici leta, aeronavigaciji, bezbednosti letenja, vanrednim postupcima, elektronici, teoriji instrumentalnog letenja itd. Već sada imamo oko 70 sekvenci, što čini oko 100 časova programirane nastave. Progra-

KA
USA VRŠA
VANJU
PEDAGOŠKE
TEORIJE
I PRAKSE

STRATEGIJA MODERNE PEDAGOŠKE TEHNOLOGIJE

NAUKA i tehnika dostigle su ogroman stepen razvoja, pa se današnje vreme naziva vremenom naučno-tehničke i tehnološke revolucije. Budućnost ne može da mimoide ni nastavu uopšte, pogotovo ne vojno školstvo, a još manje školstvo u vazduhoplovstvu.

Pod modernom — savremenom pedagoškom tehnologijom danas se smatra prvenstveno kibernetički model nastavnog procesa koji se razvija kroz programiranu nastavu i nastavu i učenje uz pomoć kompjutera, zatim ob-

razovnu televiziju eksternog i internog tipa. Ovde treba podrazumevati i razne kombinacije audiovizuelnih sredstava koja omogućavaju multimedijске situacije koje daju visok stepen efikasnosti nastavnog procesa.

Osposobljavanje kadra i uvođenje programirane nastave u VVA počelo je 1966. godine. Počelo se sa proučavanjem fenomena programirane nastave, a zatim sa osposobljavanjem kadra za konstrukciju programiranih materijala i njihovo korišćenje. Do sada je za potrebe VVA održano 12 seminara na ko-

mirana nastava razvija se u raznim pravcima metodskog oblikovanja, kao što su pisani materijali, automatizirana učionica (UFPN), digitalni simulatori i razne kombinacije. Na osnovu dosadašnje evidencije UFPN je radila preko 1100 časova za potrebe nastave, a ukupno programirane nastave održano je mnogo više.

Eksperimentalna istraživanja pokazala su visoku efikasnost korišćenja programiranog materijala. Najnovija naša iskustva pokazuju da su programirani obrazovni materijali (POM), veoma pogodni i za individualan rad u vannastavno vreme. Izradom POM znatno se podiže didaktička kultura nastavnika, sekvence su uzorni »ogledni časovi« za mlade nastavnike u pripremanju nastave. Veoma je pozitivan odnos pitomaca prema programiranoj nastavi. Anketa je pokazala (prema izjavi pitomaca) da se lakše i brže uči iz programiranih materijala, i da je učenje interesantnije. Oko 85 odsto pitomaca se izjasnilo da i dalje želi da radi sa pisanim sekvencama a preko 90 odsto u UFPN.

U dosadašnjem radu nastavnici su radili sa entuzijazmom na izradi POM; mnoga nastavna sredstva, digitalni simulatori i automatizirana učionica većim delom su rađeni u vlastitoj režiji i radionici sa sopstvenim kadrom.

Ubuduće, sve više će se tražiti znanje, upornost, planski rad i istraživanja u nastavi ako se želi dalja modernizacija i racionalizacija nastave. Nadajmo se da će celokupni sastav VVA pokazati još veći elan u svom radu, jer ga na to podstiču dosadašnji visoki rezultati i priznanja koja se mogu sumirati nakon 30 godina rada.

Božo Reljan, pedagog

materijala, a posebno se proučavaju stavovi pitomaca prema programiranoj nastavi i pojedinim razvojnim pravcima metodskog oblikovanja te nastave.

Posebno i veoma interesantno područje za istraživanje je područje letačke obuke. Praksa sve više zahteva racionalnost i efikasnost u pripremanju za letenje, pa treba istražiti najoptimalnije vreme, sadržaje, oblike i varijante pripreme leta u školskim uslovima. Određena istraživanja odnose se na elemente koji daju dobre rezultate i efikasno utiču na letačku obuku iz domena kritičnih situacija, kriza u letenju, bezbednosti letenja i drugih situacija koje neposredno utiču na racionalnost, kvalitet i bezbednost letačke obuke.

Na području racionalizacije nastave i lakšeg pripremanja materijala za automatizovanu učionicu, treba istaći i istraživanja u oblasti crtanog filma u vlastitim uslovima i sa veoma skromnim sredstvima.

Naročiti značaj pridaje se saradnji škola — trupa u kojoj se proučavaju

situacije prihvatanja mladih pilota. Istraživanja su dala veoma interesantne podatke, što je omogućilo bolje pripremanje pitomaca za jedinice u koje odlaze, kao i da se što racionalnije i efikasnije uključe u funkcionalne dužnosti.

Naučnoistraživački rad dobiće nove dimenzije i kvalitete u reformisanju VVA shodno zakonskim osnovama o visokoškolskim ustanovama i naučnoistraživačkom radu u JNA. Formiranjem pojedinih stručnih katedri naučnoistraživački rad će se više zasnivati na timskom radu i istraživačkim projektima. To će omogućiti da se mreža istraživačkih poduhvata sve više obogati, kako po broju kadrova, tako i po raznovrsnosti problematike koja će se istraživanjem obuhvatiti.

Svaki jubilej predstavlja smotru dosadašnjih dostignuća i podsticaj za dalje napore. Kad budemo slavili slijedeći jubilej, verovatno ćemo u VVA imati još značajnije i interesantnije podatke.

Potpukovnik avijacije
Stanko Jelačin

U kabinetu istorije VVA

UGLED I VAN GRANICA

Junu 1968. godine VVA je posetila i sovjetska vazduhoplovna delegacija koju je predvodio glavni maršal avijacije Veršinjin

Britanski maršal vazduhoplovstva, ser Džon Grendi sa pratnjom u kabinetu raketne tehnike VVA, juna 1970.

KABINET istorijskog razvoja VVA — je svojevrsna retrospektiva dokumentata i događaja od 20. januara 1944. godine pa do današnjih dana. Na žalost, mnogo je otišlo u nepovrat, a mnoga važna dokumenta i svedočanstva nismo uspeli da pronademo.

Iako je smešten u jednoj prostoriji, kabinet ima pet odvojenih delova, koji se po svojim funkcionalnim rešenjima odlično uklapaju u jednu celinu.

Čim posetilac uđe u ovaj kabinet, njegovu pažnju odmah privuče specijalni stalak modernistički oblikovan na kome su, u raznim položajima, poredane sve letelice na kojima je izvođena nastava — od »spitfajera« do »jastreba«, i to u razmeri 1:20. Pored njih su i kratki taktičko-tehnički podaci. Nasuprot staka, na zidu, postavljena su dva rešetkasta panoa — jedan sa fotosima starešina naročito zaslužnih za raz-

voj VVA, dok drugi, na isti način, prikazuje sve Titove pitomce, odnosno prve u rangu klasa koje su ovde završile školovanje. Ispod tih panoa je pult sa eksponatima izdavačke delatnosti u VVA.

Dva najveća zida, jedan nasuprot drugom, demonstriraju — jedan fotos iz života sadašnjih klasa na školovanju, a drugi tri perioda VVA: život i rad u ratu, zatim u Pančevu, i treći deo — period baziranja Akademije u Mostaru.

Glavni zid deluje vrlo atraktivno i tu se posetioci najviše i zadržavaju. Izdignuta i reljefno istaknuta zidom na jednoj strani dominira bista Vrhovnog komandanta, dok se na drugom delu zida nalazi veliki amblem VVA od kovanog gvožđa. Ispod toga nalaze se pultovi i odgovarajuće stalaže za albume, poklone, knjige i slično. Tu se nalaze albumi sa fotosima svih pitomaca Akademije i kratkim podacima o klasi, pokloni raznih delegacija, škola, ustanova, pojedina i drugo. Posebno dragi eksponat na tom zidu je Povelja o odlikovanju Akademije Ordenom zasluge za narod sa zlatnom zvezdom. Vidno istaknuta svedoči o doprinosu Akademije izgradnji odbrambene moći naše domovine. Na drugom kraju ističe se još jedan vredan dokument. To je Povelja grada Zadra dodeljena VVA povodom njene 25-godišnjice, a dobivena za izvanredne zasluge VVA u ostvarivanju saradnje između pripadnika Akademije i građana Zadra.

Kabinet služi i u nastavne svrhe. Svaka klasa na početku školovanja ima jedan čas iz istorije VVA. Akademiju su posetile mnoge naše i inostrane delegacije. Utisci tih delegacija sačuvani su u posebnom elaboratu.

Posle posete VVA predsednik Prosvjetno-kulturnog vijeća, dr Avguštin Lah, između ostalog, piše: »... Veoma smo zadovoljni ovom posjetom, jer nam je omogućila, kao i razgovori vođeni tom prilikom, da se uvjerimo u visok kvalitet vaspitno-obrazovnog rada...«

Bivši komandant RV, general-pukovnik Zdenko Ulenič, prilikom nedavne posete VVA zahvaljuje načelniku Akademije na srdačnom dočeku i piše:

»... Utisak koji smo podelili iz Akademije koju rukovodite je najpozitivniji, jer je to nesumnjivo škola najvišeg kvaliteta, to garantuje da će budući branioci slobode našeg neba biti dostojni naslednici onih koji su učestvovali u pobedonosnom NOR-u.«

Posle posete Akademije engleski glavni maršal avijacije, ser Grendi, komandant RAF piše:

»Dragi pukovniče Nikiću,

Veoma sam zahvalan na prepodnevnu koje sam proveo u Vazduhoplovnoj akademiji, kao i dobro organiziranom putovanju. Vrlo sam impresioniran svim što sam video, a naročito vizuelnim sredstvima i metodama učenja koje su vrlo savremene i kojima sam oči gledno ponosite.

Ali, najlepše od svega što sam video je plod vaših napora koje ste uspešno pokazali u izvanrednim demonstracijama leta. Vreme demonstracija, broj aviona koji su u njima učestvovali, preciznost formacija i veština pilota bili su izvanredni...«

Načelnik Generalštaba švajcarske armije, general-pukovnik Paul Gygli, piše:

»... Još jednom želim da iskoristim priliku i da Vas se zahvalim za prijatan posetu VVA...«

Delegacija oružanih snaga SSSR-a, koju je predvodio Maršal Veršinjin, našu spomen-knjigu naplaćala je:

»... U ime delegacije Sovjetskih oružanih snaga izražavam ushićenje postignutim rezultatima koje ostvario vaš kolektiv. Za kratko vreme vi ste uspešno odbrambeno da osposobite Socijalističku Jugoslaviju, postigli ste vidne uspehe u osposobljavanju letelica JRV...«

Slične zapise ostavile su mnoge druge delegacije pojedinci. Sve to svedoči ugledu koji VVA uživa u domovini već i izvan nje.

Osećaj ponosa i gordo izrazio je vrlo lepo bivši načelnik VVA, general-pukovnik Ivan Dolničar, prilikom jedne posete. U spomen-knjigu je upisao:

»Osjećaj zadovoljstva prožima me kad sve oči gledam. Čini mi se da sam ugradio jednu malu ciglu u zgradu koja se zove Vazduhoplovna vojna akademija.«

Major Miljenko Pave

Pred svečanim strojem pitomaca XXI klase Akademije: general-potpukovnik Milan Simović u pratnji pukovnika Momčila Nikića, 31. avgusta 1970. godine

General-potpukovnik Enver Ćemalović čestita završetak školovanja pitomcima XXIII klase VVA, 31. avgusta 1973. g.

Komandanti RV i PVO

NA PROMOCIJAMA

General-pukovnik Viktor Bubanj na promociji pitomaca XIX klase VVA, 31. avgusta 1967. godine. Trenutak čestitanja mladom potporučniku

General-pukovnik Zdenko Ulepić zajedno sa general-majorom Ivanom Dolničarom za vreme promocije XIV klase VVA, 1. novembar 1962. godine

Svečana promocija — čitanje naredbe o dodeljivanju letaćkih znakova i ukaza o unapređivanju u čin potporučnika — predstavljaju veličanstven trenutak za svakog pitomca VVA. Taj dan se dočekuje veoma nestrpljivo; pored vojnog ceremonijala i završne svečanosti, to je i kraj uspešno završenog školovanja — već od sutra otpočinje novi, potporučnički život.

Posebno dragi gosti na ovakvim svečanostima oduvek su bili komandanti RV i PVO, kao izaslanici Vrhovnog komandanta. Pred njima su pitomci promarširali u svečanom stroju, primili prve čestitke i toliko očekivani i dragi letaćki znak.

Dosadašnji komandanti RV i PVO, general-pukovnici Zdenko Ulepić, Viktor Bubanj i Milan Si-

mović, i sadašnji, general-pukovnik Enver Ćemalović, i sami su se tog dana osećali vedro, raspoloženi i mladalački — baš kao i stroj najmlađih pilota Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane.

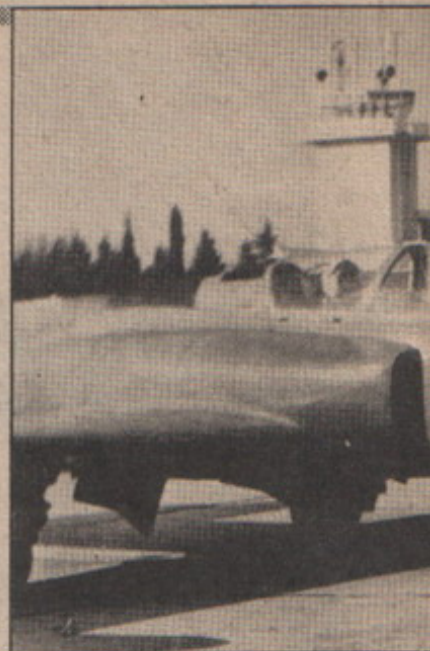
Počev od XI klase Vazduhoplovne vojne akademije, završnim svečanostima prisustvuju i roditelji, prijatelji i devojke. Predstavници društveno-političkih organa bili su gosti već i na završetku školovanja pitomaca I klase VVU. Od pre nekoliko godina, nastavnici letenja, a naročito piloti akrobatskog odeljenja Akademije, izvode na promocijama veoma uspele atraktivne letaćke programe koji još više ulepšavaju ovaj veličanstveni trenutak VVA, čineći od njega i doživljaj koji se nikad ne zaboravlja.

Sećanja
bivših
pitomaca
VVA

kapetan-pilot
MILAN LELAS

JESI LI
VIDEO

NAŠU STAJANKU

POLEĆEM. Munjevito promiču betonske kocke piste. Odlepio sam se. 5100 kg pritiska lako je svladalo tanak sloj prizemne sumaglice. Isključujem forsaž.

Moćni supersonični avion se posrebrio na suncu. Stabilizujem elemente za let po marš-ruti. Osmatram teren iznad kojeg letim. Kroz koji minut preleteću Velebit. Već vidim more i dobro poznatu obalu.

Počeo sam nenormalno da se ponášam. Osećam neku čudnu ustreptalost. Moje uobičajeno spokojstvo i prisebnost nešto uznemirava. Ne mogu sebi to da objasnim. Zašto se tako osećam? Ne jurim na vazdušni cilj, niti je preda mnom nešto nepoznato! Avion i njegovi uređaji funkcionišu besprekorno!

U deliću sekunde sve mi je postalo jasno. Čak sam i srećan zbog toga. Srećan zato što sam, eto, posle dve godine letenja po raznim aerodromima dobio zadatak da preletim i svoj prvi aerodrom, svoj drugi dom, Akademiju. Da preletim grad na poluostrvu i onu dugu, tako lepu obalu.

Velebit je ispod mene. Tako veličanstven, surov i velik. Svaki trenutak znači kilometar više i jedan dalji i veći horizont.

Samo, sada me ne zanima horizont, niti daljine. Ispred mene je Zadar, grad sa mostom, bezbroj malih popločanih ulica, svojim zvonnicima, pristaništem. Grad moje mladosti: prvi put sam ga upoznao kada sam došao u VVA, u njemu sam prvi put obukao plavu pitomačku uniformu, prvi grad koji sam preleteo u svom prvom letu.

Zato sam uzbuđen. Zato sam ustreptao u kabini punoj instrumenata. Zadar za mene nije Zadar — grad na moru. To je moj Zadar.

Kontrolišem instrumente i, koliko mi to zadatak dozvoljava, obuzdavam snažni motor. Želim da ovaj deo leta što duže potraje.

Akademija. Vidim je kao na dlanu. Evo kapije kroz koju sam prvi put prošao, tako reći kao dečak, sa jednom torbom u ruci, jednom željom u srcu i bezbroj za mene teških pitanja. Koliko sam samo tada strepeo! Kroz tu istu kapiju, posljednji put sam prošao posle tri godine provedene u Akademiji, nakon svečane promocije u čin

potporučnika i sticanja zvanja pilota. Tako dobro se sećam tog kišnog dana punog karanfila, muzike, smeha i suza, suza radosnica.

Vidim zgradu u kojoj je spavala moja, XVIII klasa i ja kao njen mali, neznatan deo. I kao da vidim sobu: četiri kreveta i u njima nas četvorica. Tu smo dugo sanjali onaj naš jedini zajednički san: postati pilot!

Sećam se prvog pitomačkog stroja i reči pukovnika Javora: »Drugovi, ovde svako od vas mora najpre da postane čovek, pa onda vojnik i na kraju pilot.«

Eno padine i brda na kojem nas je uvojničavao major Dorđević. Sećam se kako me je žuljala kruta vojnička uniforma, kako smo jurišali da bi na kraju postali pravi vojnici.

Kada bih mogao da zaustavim avion baš na ovom mestu da sve to još dugo gledam. Kada bih mogao da sletim i odem ponovo u kabinet u kome potpukovnik Kopčak predaje teoriju letenja. Ali, ne mogu! Jer, upravo oni

»... Zajedno sa svojim pitomcima ljudi Akademije vesele se u dane veselja i tuguju u nemile dane...«

su me učili disciplini i odnosu prema zadatku!

Eno piste sa koje sam prvi put leteo. Sada su na stajanci druga noviji i bolji avioni, ali ljudi su gurno ostali isti. Ljudi se tu ne mogu promeniti. Kao da vidim poručnik Stanišina koji mi je prvog letač dana objašnjavao kako se prikopčepadobran i seda u avion. On me je, drugi put, učio da hodam. Istina, čegačijim i neobičnijim koracima. I da čujem onaj duboki glas majora lovine i vidim onaj bezbrižan smaj na licu pukovnika Nikića prilikom svakog novog »laširanja«.

To su dani i ljudi Akademije i se nikada ne zaboravljaju.

Preleteo sam Zadar i ponovo i šao obalu. Akademija je ostala moje leve strane. Više je ne vidim. Avion nezadrživo guta prostranstvo.

Ali, ja — kao da sam ostao u kabinu Akademije. Opet se vraćam čuvima nastave, prvim pitomačkim lekcijama, prvom bacanju bombi, prvim pogocima na poligonu; vraćam se u njama popločanim ulicama pospa Zadra i devojci koja je volela da me šapćem i držim je za ruku; vraćam se u divnim ljudima Akademije, ljudima koji su kao, valjda, niko na svetu, saveznici sa toliko ljubavi sa svakom novom generacijom mladića, uvek ispočetkom uvek bolje nego juče, prave korak uču ih; zajedno sa svojim pitomcima vesele se u dane veselja i tuguju u nemile dane.

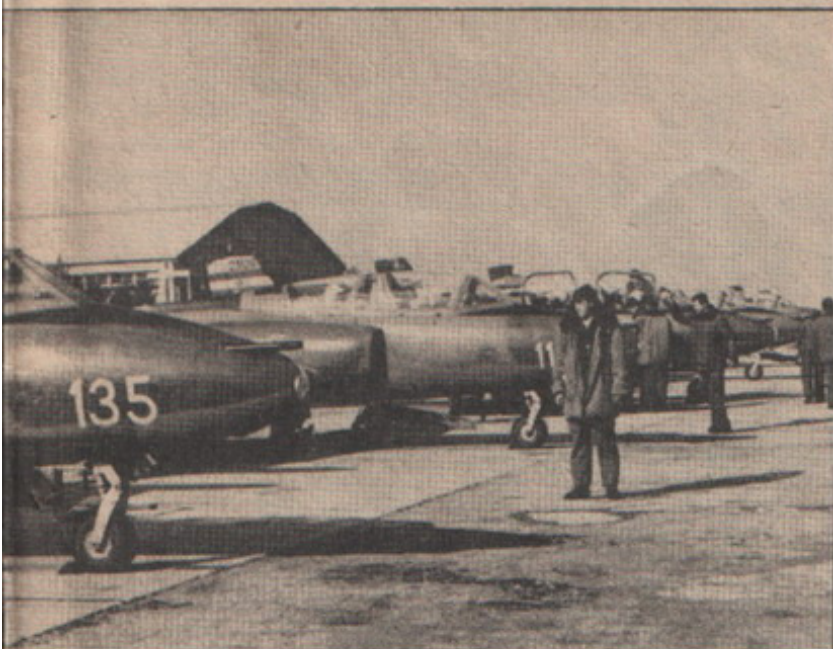
Čini mi se da je to ona magična moć Akademije, ono što je čini velikom i uzvišenom.

Teškom mukom oslobodio sam se bujice navrhli sećanja, skoncentrisano pripremio avion za sletanje.

Sleteo sam. Udaljivao sam se od aviona i skidao kacigu i rukavice. I došao mi je potporučnik Hamzić. On me je leteo iza mene. Sav crven u licu, rekao je da mi priča šta je sve video u krugu Akademije.

»Jesi li video našu stajanku«, rekao je Hamzić. Bio sam srećan. Et on je sve to video i sigurno doživeo ono što i ja.

Koliko li nas samo ima takvih u vazduhu? A svi su se rodili i poleću sa tog istog mesta. Iz Akademije!

»... Sada su na stajanci drugačiji avioni, noviji i bolji, ali su ljudi sigurno ostali isti...«

Potporučnik Mirko Vučinić, prvi u rangu pilotomaca XIX klase, na promociji 31. avgusta 1967. godine

KADA SAM POSTAO PILOT

kapetan-pilot
MIRKO VUČINIĆ

DANAS, kada se vratim u sećanje i potražim najlepše i nezaboravne trenutke, rado se setim dana provedenih u Pripremnoj školi (sada Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito«) i u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji. Ali i tu, u mnoštvu divnih doživljaja, susreta, ponekad i teških trenutaka, izdvaja se jedan za mene najdraži događaj: dan kada sam postao potporučnik avijacije i — pilot.

Bio je to 31. avgust, dan proizvodnja u čin potporučnika avijacije XIX klase VVA — generacije kojoj sam pripadao.

Kao i svi moji drugovi, dugo sam iščekivao taj dan.

Još odonda kada sam kao petnaestogodišnjak suznih očiju napustio svoje roditelje, drugove, selo i pošao u školu da postanem oficir-pilot.

I prvih dana po dolasku u Pripremnju školu VVA kada sam upoznao drugove iz svih krajeva naše zemlje sa kojima ću provesti najveći deo svoga života.

Na časovima nastave kada sam se trudio da naučim što više.

U slobodnim popodnevrim časovima kada sam izlazio u grad i sa devojkom šetao mirnim ulicama, maštajući o jednom sutra, koje je svakim danom bivalo sve bliže.

Kada su trenutni neuspesi u školi i raznim aktivnostima zaokupljali moje misli kako da se greške što pre otklone.

I onog dana kada su moj rad, zalaganje i društvene aktivnosti dobili veliko priznanje mojim prijemom u članstvo SKJ.

Kao i onda kada sam prvi put samostalno poletio i osetio pravi smisao moga daljeg života, oživotvorenjem mojih snova i podstrek da do kraja istrajem kako bih došao do željenog cilja.

Sva moja iščekivanja, sve moje nade i želje da postanem oficir-pilot ispunile su se, a dan zvaničnog priznanja: dodeljivanje čina potporučnika i zvanje pilota RV i PVO doneli su jedno uzbuđenje više, pretvorili se u doživljaj čiji se svaki trenutak pamti.

Osvanuo je pravi letnji dan. I sunce, svojim blistavim sjajem, kao da je učestvovalo u ovom svečanom činu. Samo su avioni spokojno stajali na stajanci i gotovo nemi pričali svoju priču o generaciji koja je sa velikim uspehom rukovala njihovim mehanizmima postižući zavidne rezultate.

— Garnizon mirno! Za doček zastave!... — odjekivale su komande dok sam u stroju, rame uz rame sa »klasićima«, stajao u propisnom stavu i iz trenutka u trenutak bio sve uzbuđeniji, jer se približavao čas kada ću strojevima korakom izaći pred izaslanika Vrhovnog komandanta.

Misli su mi bile uzburkane. Vraćalo se sećanje na pet godina provedenih u školi gde sam se pripremao za ovaj čin koji će označiti početak novog samostalnog života, priznanje da sam sposoban da kao oformljena i zreła ličnost stupim u taj novi život. Moje zalaganje i rad uz pomoć nastavnika, vaspitača i starešina urodili su plodom: postao sam ono što sam želeo.

Da, upravo je izgovoreno moje ime. Pozvan sam da ispred stroja mojih drugova, starešina, ispred naših majki, očeva i prijatelja pridem izaslaniku Vrhovnog komandanta. Za trenutak telom mi prolazi neka jeza, a onda udišem vazduh punim plućima i izlazim. Gazim strojevima korakom ali mi se čini da su mi pri svakom sledećem koraku noge sve kruće. Izaslanik mi stegne ruku i čestita. Ovo je za mene veliki trenutak. Pokušavam da budem smiren, a; u stvari, ne znam da li da se smejem ili da pustim suze da slobodno teku mojim licem. Sve je kao na filmu. Već se vraćam u stroj. Drugovi mi tihim glasom čestitaju. Svi smo srećni. Noge mi i dalje klecaju i podrhtavaju.

Ponovo sam sa još tri druga prozvan da izađem iz stroja i primim sat, poklon Vrhovnog komandanta druga Tita. Poklon, najdraži od svih. Poklon kojim se čestita, koji uzbuđuje, ali i obavezuje.

Bili su to trenuci radosti, sreće, trenuci za koje su sve reči koje znam male. Trenuci koji se samo osećaju.

A onda, kada smo ispratili zastavu, nastala je opšta radost, veselje. Svi su srećni, svi ustreptalih srca i veseli. U zagrljaju sa suzama radosnicama, uz bukete cveća, velikih crvenih karanfila, dolazile su čestitke od majki, očeva, devojaka; od svih koji su prisustvovali tom neponovljivom događaju.

prvi dani
pitomački

POSTATI PILOT

pitomac FADIL OMERIKA

TOG DANA svi putevi vodili su u Zadar. Topli zraci još vrelog septembarskog sunca bili su putokazi koji su mladiće iz cele Jugoslavije vodili istom cilju. Smeh i radost susreta prosuli su se široko, do neba, jer mnogi od nas bili su stari znanci: zajedno smo proveli četiri godine u Vazduhoplovnoj gimnaziji u Mostaru, a želja i ljubav prema pozivu koji smo odabrali opet su nas doveli na isto odredište. Ista ljubav i želje doveli su i nove drugove željne visina i plavetnila.

Radost susreta nosila je u sebi i ozbiljnost onoga što nas je čekalo u narednom periodu. Prvi susret sa uniformom ostaće nezaboravan doživljaj. Svako je bezbroj puta zagledao sebe, pogledao se u ogledalu i ponovo podešavao bluzu, kapu, svako dugme proveravao i doterivao po propisu, želeći da bude »pravi« vojnik. Prvi koraci u uniformi praćeni su burom zadirkivanja i šala.

Usledilo je logorovanje. Bilo je znoja, ali se umor nije osetio. Zajedno sa zorom na istoku budio se

i naš logor pun mladosti i ljubavi koja je bila ista za sve — ljubav prema letenju i visinama. Sama pomisao na nju bila je dovoljna da se zaborave svi naponi radnog dana, neprekidnog drugovanja sa oružjem, koje smo tada prvi put upoznali. Svaki dan je donosio nešto novo, novu šalu ili »lovačku« priču, koja se do kasno u noć pričala ispod šatora. Svako rađanje sunca dočekivali smo u stroju, a ispraćali smo ga pesmom, punom žara i mladosti, koja je potiskivala sve brige i misli, čak i one o plavim očima koje su ostale daleko na obali Une i koje bi se tako rado ponovo videle. Ali, ljubav prema pozivu je jača i traži odricanje.

Počeli smo da brojimo dane do povratka na aerodrom, do svečane obaveze, kada ćemo i zvanično postati budući čuvari neba. Lagano i neosetno dani su tekli i smenivali se, kao i pisma koja neprekidno putuju. Sva pisma tih dana bila su svečana, puna ponosa.

»Znaš, majko, danas sam dao svečanu obavezu. Toliko bih voleo da si mogla da prisustvuješ tom najlepšem trenutku moje

mladosti. Bio sam toliko srećan da su mi reči obaveze u ušima zvučale kao najlepša muzika...

Taj dan svi ćemo dugo pamtiti svi koji smo stajali u stroju i govarali reči koje su, čini se, prale plavi svod i ponovo se vrtjale na naše usne. Svi ćemo pamtiti karanfile koje smo tada douz osmeh devojaka koje su došle da sa nama podele radost tog svečanog trenutka. Taj dan — to prvi korak do ostvarenja cilja koji je toliko želimo i zbog koga smo otišli od kuće kao dečaci da svake je dvadesete rođendane slavimo u uniformi boje neba.

Prvi izlazak u grad već je dugo prošao, već smo dobro upoznali gde ćemo se, možda, ponovo vratiti i ostati, neko zbog dužnosti, a neko zbog širokog i topli osmeha devojke koju je upoznao i zavoleo. Putevi se često spajaju i dalje vode u istom pravcu, kao što svi mi idemo i težimo istom cilju, ostvarenju dečakač sna — postati pilot.

I kada se ne broje, dani jedni za drugim teku. Već odavno je minuo do svečane obaveze i u pismima prestala čestitanja. Pisma sve češće govore o nastavi, o ispitima koji dolaze, o skorom dolasku kući za praznike. Sve više se govori o letenju, o lepoti neba kada njime krstari i o tome kako se čini da ti i galebavi zavlače dok letiš.

Sunčevi zraci su odavno izbili svoju užarenost, kiše sve češće noću dobuju po prozorskim staklima dok se u tišini pripremaju ispiti koji se približavaju. Ojesenila su pomalo i pisma, radost da su i dalje topla i puna mladosti, sve češće govore o skorom susretu posle ispita i koji će doneti toliko radosti. Baš kao i onaj pismo kada je majka dugo, dugo gledala sina u uniformi i zapitkivala ga o svim sitnicama, kao i majke koje pitaju svoje sinove.

Vetar svira u krošnji stabala, onog istog pod kojim smo prvi put stali u stroj, a stojimo sada posle četiri meseca. Danima ku neosetno, neko ih broji, a neko precrtava. Vode nas velikom sanjanom cilju, u susret onoga zbog čega smo napustili rodne domove i svoje najdraže. Naš najdražem danu kada ćemo novo biti u svečanom stroju, kao potporučnici i piloti.

U prvom
samostalnom
letu

Bosonogi dečak trči prašnjavom ulicom, zastaje i upire pogled u plave visine. Među oblacima, razbacanim po beskonačnosti plavetnila, srebrna ptica strelovito hita napred. Za njom ostaje trag i pesma snažnih mašina. Dečak dugo gleda, sluša poslednje, jedva čujne akorde svemoćnog vladara visina i sanja...

Oblaci, plavetnilo, vrletni visovi i prelepe doline oduvek su me privlačili, bili prisutni u mislima, željama, htenjima. Videti to iz jedne nove perspektive, zar ima nečeg lepšeg od toga? Leteti! Drugovati sa oblacima, zvezdama, grliti nebo, ono plavo i uvek tajanstveno. Slušati najlepšu simfoniju — rad motora, i prepustiti se toj muzici. Prekoračiti granice zvuka, da nas niko ne stiže, da nas samo misli prate. To me je gotovo magično privlačilo. A ne znam kad je to počelo u meni? Verovatno, davno. Ta ideja je postala deo mene, deo mog postojanja. A sada, gori kao buktinja. To je plamen koji žari, razdire i nadahnjuje novom, nečuvenom snagom. To je magnet koji privlači, a ja i ne želim da se otrgnem od sile njegovog uticaja.

Leteo sam. Krstarilo iznad zelenih polja, cvetnih livada. Pratio tok reke na njenom vekovnom putu kroz planine, doline i sive kamene masive. Posmatrao rumenilo zalaska sunca. Opčinjen tim prizorom zabo-

DA ZAGRILIM ZVEZDE

Pitomac-desetar
IŠTVAN OKOŠ

ravio sam na vreme, prostor, na sve oko sebe. Zaboravio sam dane pune iskušenja, dane neizvesnosti, dane kada se izgrađivao jedan nov životni put. Činilo mi se da me samo entuzijizam i ljubav održavaju na putu do plavih visina. Sada kada je sve to prošlost, pomislih u sebi. Koliko li sam puta poželeo da budem sam, potpuno sam, da vladam srebrnom pticom, proniknem u sve njene tajne, potpuno gospodarim tim metalnim divom. Leteo sam, ali sam znao da me uvek prate budni pogledi kojima nije izmakao ni najmanji pokret. Pratilo su me misli koje su ispravljale sve početničke greške...

Dan kao i svi ostali, ali u mom srcu najlepši. Počelo je prekrasnom nebeskom igrom izlaska sunčeve lopte iza planinskih vrhova koji su sramežljivo skrivali svoju lepotu u magli, ponekom oblaku koji je ko zna odakle dolutao u zagrljaj kamene pustoši. U daljini se nazirao horizont obasjan duginim bojama, šarenilom jesenjeg svanuća. Vetar je raskalašno milovao naša ozarena lica, igrao se ponekim čuperkom i kao da je donosio neki čudan mir, staloženost. Prosto sam opijen srećom. Jedva se savladavam. Zeleo bih da pevam na sav glas, kao da se i avion smeši. Odabiram onaj svoj. Prilazim mu laganim koracima. Pret-poletni pregled. Primam avion od mehaničara. Upisujem se u knjižicu održavanja. Penjem se. Zauzمام svoje mesto. Još jednom proveravam zaista, zadnja kabina je prazna i zatvorena. Za mene još uvek pomalo neverovatno. Vezujem se laganim uvežbanim pokretima. Spoljni izvor je priključen, pokrećem

motor, zatvaram kabinu i uključujem radio-stanicu. Dobijam dozvolu za voženje i polako dodajem gas. Nisam više mogao da se savladam. Zapevao sam. Zaustavljam se na liniji poletanja. Prekontrolisao sam sve temeljno. Sve je u redu. Dobih i dozvolu za poletanje. Puštam kočnice. Dodajem potpuno gas. Srebrna ptica rula sve brže i brže kao da želi da ubrza i do beskonačnosti. Odlepljujem se od piste. Sve radnje vršim po ustaljenom redosledu. Čini mi se da imam mnogo vremena na raspolaganju. Ali, prevario sam se. Vreme tako brzo i neosetno prolazi i već se završilo prvi krug. Produžavam na drugi. Brzinom misli i on se privodi kraju, slećem.

Ono po čemu ću večno pamtit ta dva kruga je tišina. Da, tišina je bila moj pratilac. Ona mi je dala čudnu snagu, nov polet, sredila mi misli, utkala u najlepši zlatni venac sve moje osećaje, svu moju sreću. A upornost i mladost su dokazali da pred jednom takvom ljubavlju nema prepreka.

Još smo u prizemlju piramide našeg zvanja, ali samo tim danom dokazali smo da ćemo čvrstim koracima grabiti ka vrhu te piramide. Bio je to, u stvari, mali korak, ali za nas-ogroman. Želimo da što pre postanemo beskompromisni branioći našeg slobodarskog neba.

Polako se zaustavljam. Otvaram kabinu. Čekaju me razdragani drugovi i nastavnik. Topao stisak ruke i čestitke na dobro obavljenom letu. Zatim dolazi ono tradicionalno čestitanje. Ništa ne čujem, ne vidim. U mislima ponovo polećem i polako se prisećam stihova koje sam zborio tišini.

Zeleo sam videti nebo,
zagrliti zvezde,
jedriti na ledima oblaka,
sunčevim zracima
venac isplesti.
Zeleo sam život promeniti
moj, tvoj, naš,
zeleo sam leteti
sam
ispod fontane kišnih kapi
širiti svoja krila
do beskonačnosti htenja.

PROFESOR
MILOVAN KRUNIĆ:

PILOTU

*I nebo i Sunce
ljudima na dar.
Ja osjećam
da sam moćan Ikar.
U grlu nosim
zov visina.
Celom prkosim
prostranstvu neba.
Dušu kupam
u svjetlosti.
A zemlju volim
kao oči, kao kosti.
Nadliječem
brda plava.
I, gle, ravnica
kao da spava.
Rastu usijanja
ljepote svijeta
kad gledam rijeku
krvotok mog leta.
I nebo i Sunce
ljudima na dar.
Ja osjećam
da sam moćan Ikar.*

"GALEB" SE AFIRMISAO

U PROTEKLOM periodu izašlo je više brojeva »Galeba«. Na njegovom izdavanju radila je Redakcija koju su sačinjavali većinom pitomci i nešto manji broj starešina koji su, uglavnom, radili na uređenju onih rubrika — priloga koji po svom sadržaju ne omogućavaju pitomcima da se neposrednije angažuju. Prvi i višegodišnji urednik lista bio je pitomac Vidimir Veljković, sada poručnik i nastavnik letenja.

Pitomacki list »Galeb« opravdao je svoje postojanje — svrsishodnost svog izlazenja i postigao zapaženu afirmaciju. Pitomci ga smatraju svojim listom, a prihvatio ga je i starešinski sastav Akademije. Posebno treba istaći i značajnu afirmaciju »Galeba« i van VVA. Između ostalog, poslužio je kao podstrek ostalim akademijama i vojnim školama da izdaju svoje listove — publikacije. »Galeb« je vanredno primljen i kod srednjoškolske omladine širom zemlje, među kojom je stekao veliki broj saradnika. Pored mnogobrojnih literarnih radova, Redakcija »Galeba« dobija i veći broj pisama u kojima mladi ističu da list svojim sadržajem pobuđuje njihovo interesovanje i traže da im se redovno dostavlja. Posebnu afirmaciju stekao je kod učenika Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«, koji su ga, pored »Mladih krila«, prihvatili kao svoj list.

Pre šest godina, tačnije 22. decembra 1967. godine, na Inteljektivu Uprave Vazduhoplovne vojne akademije i pitomaca, izašao je prvi broj lista »Galeb«. List je dobio takvo ime po nazivu aviona na kome se izvodi letačka obuka pitomaca.

Na stotinama stranica »Galeba«, u rubrikama: aktuelno među nama, društveno-politička aktivnost, kako učimo, iz plavih visina, iz istorijata VVA, književni prilozi, sport, humor i druge; u mnogobrojnim vestima, reportažama, intervjuima i drugim prilozima zabeleženi su mnogi značajni događaji; razmatrana i pokrenuta mnoga aktuelna pitanja realizacije vaspitno-obrazovnog procesa, zabeleženi su mnogi značajni i nezaboravni trenuci iz života svakog pitomca VVA — prvi susreti sa Akademijom i prvi dani pitomackog života, veliki i nezaboravni trenuci polaganja svečane obaveze i završetka školovanja, u letačkom pozivu dugo i željno očekivani trenuci prvih samostalnih letova — laširanja itd.

U listu su istaknuti i mnogi likovi pitomaca koji su postigli najbolje rezultate u ovladavanju nastavnim gradivom, i letačkom obukom, kao i društveno-političkom aktivnošću; likovi nastavnika teo-

rije i nastavnika letenja, veterana Akademije i mnogih drugih koji su znatno doprineli realizaciji vaspitno-obrazovnog procesa i afirmaciji Akademije kao pedagoško-naučne ustanove.

Kroz književnu rubriku afirmisali su se mnogi pitomci sa svojim novelama, pripovetkama, pesmama i drugim literarnim radovima. Na stranicama »Galeba« započeta je i prva zbirka pesama četvorice pitomaca VVA, izdate pre nekoliko godina.

Jednom rečju, »Galeb« je tretirao osnovne preokupacije pitomaca, suštinske probleme njihovog školovanja — poziva za koji su se opredelili, preokupacije njihove mladosti. Zbog svega toga »Galbe« je drag svakom pitomcu i predstavlja dragocenu uspomenu na dane provedene u VVA.

Međutim, ima još mnogo što treba da se uradi. Pre svega, dalji napori Redakcije biće usmereni da pored informativno-literarnog sadržaja lista, koji je dosad najviše bio zastupljen, znatno studioznije i organizovanije tretira problematiku i realizaciju svih komponenata vaspitno-obrazovnog procesa i formiranja kompletne ličnosti pitomaca. S obzirom da je »Galeb« prerastao u glasnik VVA, Redakcija će usmeriti napore da on i po svom sadržaju bude zaista list svih ustanova i jedinica, kao i svih struktura Akademije. U ostvarenju tih zadataka Redakcija očekuje i računa na podršku i saradnju celokupnog sastava VVA. Do sada postignuti rezultati predstavljaju garanciju da će »Galeb« svojim sadržajem, tehničkim i estetskim rešenjima njegovog štampanja u potpunosti odgovoriti svojoj nameni

Potpukovnik avijacije
Aleksandar Stajić

SLOBODNE AKTIVNOSTI

Slobodne aktivnosti pitomaca VVA uvek su zauzimale značajno mesto u celovitim i kompleksnim preokupacijama posle napornog učenja i zamornog letenja. One su stvarale raspoloženje, unosile vadrinu, podsticale na savladavanje svih napora, razvijale prijateljstvo sa omladinom gradu, inspirisale na nove ideje zajedničke saradnje, i sl. Bile su i značajan faktor u stvaranju kompletne socijalističke ličnosti budućih starešina, pilota i zato su uvek imale specifične okvire i tretman rada.

Prve klase pitomaca VVA sačinjavali su borci. U uslovima posle rata slobodne aktivnosti imale su svoje posebne draži; ponekad su, kao na priredbama za građanstvo, to bili odista vrhunski umetnički dometi, čak i onih pitomaca koji su prvi put nastupili.

Najintenzivnije aktivnosti razvile su se prelasakom VVA u Zemunik, u kojoj su nove sadržaje slobodnih aktivnosti doneli i bivši učenici iz Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«.

A. S.

Na »plavim večerima« ili čajankama gosti pitomaca bili su omladinke i omladinci: na fotografiji — za vreme igre u Domu JNA u Mostaru

FIZIČKOJ kulturi u VVA kako u sprovođenju nastave fizičkog vaspitanja — internih i vanškolskih takmičenja, tako i u pripremi ekipa za prvenstvo vojnih škola JNA, posvećuje se posebna pažnja.

To se najbolje videlo na najelitnijem takmičenju vojnih akademija JNA kada smo, u veoma jakoj konkurenciji, 1972. godine osvojili prvo mesto, a 1973. drugo.

U novoj, XXVI klasi pitomaca VVA ima dosta sportista i oni su odmah po dolasku uključeni u već postojeće sportske sekcije. Rukomet, streljaštvo, odbojka, košarka, karate, stoni tenis, gimnastika i sekcija atletike već uveliko rade pod rukovodstvom nastavnika. Osnovni cilj i svrha sekcija jeste rekreacija u slobodnom vremenu, ali i angažovani trening raznovrsnih ekipa,

Zajednički snimak pobjednika-pitomaca sa medaljama, pukovnika Nikića i majora Kokeze, nastavnika telesnog vaspitanja

LETENJE POD PLAŠTOM SPORTA

tako da u svakom momentu postoje ekipe spremne za svaki sportski susret sa školama ili gradovima kao i za predstojeće takmičenje vojnih akademija JNA čiji jedan deo prihvata i VVA kao domaćin.

Igrom, angažovanim vežbanjem, radom na spravama, plivanjem, smučanjem i ostalim sportskim aktivnostima nastava telesnog vaspitanja kod pitomaca, razvija sve ljudske vrline i sposobnosti, a za pilote još i potrebnu okretnost, borbenu snagu i viteški duh.

Zbog specifičnih uslova kojima je izložen pitomac, odnosno budući starišina-letač, planom i programom VVA isplanirani su vrlo detaljno svi časovi u nastavi telesnog vaspitanja. Razume se da se prvenstvo daje letачkoj fizikulturi.

Na časovima telesnog vaspitanja sa pitomcima i letачkim starišinama na letачkim spravama (renskim točkovima, ljujaškama, lupinzima i drugim letачkim spravama) postižu se ne samo adekvatni rezultati već i uživljanje u one situacije kada se u avionu nađu pod raznim opterećenjima i različitim položajem u prostoru. I gimnastikom, i vežbanjem na spravama pitomci postižu osećaj ravnoteže pokreta koji je vrlo važan za poziv letачa.

Pored redovne nastave telesnog vaspitanja, u VVA se odgovarajuća pažnja posvećuje rekreaciji putem skijanja i plivanja. Korišćenjem organizovanog sportskog odmora, bilo na moru ili u planini, kod pitomaca se postižu najpovoljniji biološki efekti u angažovanom sprovođenju rekreacije. Posebno je značajna ona rekreacija koja se vrši u planini, kombinovana sa smučanjem, planinarenjem, šetnjama, što stvara vrlo povoljne efekte odmora i

U protekle tri decenije sportski život u VVA bio je vrlo intenzivan — Sportska reprezentacija afirmisala se kao jedna od najjačih ekipa na sportskim prvenstvima škola u RV i PVO i JNA — Pitomci VVA vrsni sportisti i rekorderi na brojnim takmičenjima.

utiče na optimalno psihičko i fizičko opuštanje organizma.

Kako se na kraju svake godine sumiraju rezultati i uspesi u nastavi, tako se sumiraju i sportski uspesi i rezultati pojedinih klasa. Međutim, teško je izdvojiti bilo koju klasu i proglasiti je za »sportsku«. Pitomci u svakoj klasi imaju svoj sport, ono što izgleda najviše »leži« većini.

XXIII klasa bi se mogla nazvati klasom atletičara u kojoj su se posebno isticali pitomci Đukić, Nosić, Jara, Stanić i mnogi drugi, takođe, odlični atletičari. Oni su na svim prvenstvima RV i PVO, mahom svojim odličnim rezultatima i borbenošću, osvajali ekipna i pojedinačna prva mesta.

Pitomce XXII klase mogli bi nazvati vrsnim i kvalitetnim košarkašima. I oni su pobeđivali na svim dosadašnjim sportskim prvenstvima škola RV i PVO, kao i na drugim takmičenjima. U XIX i XX klasi bilo je odličnih fudbalera, koji su pobeđivali redom — od

Mostara do Zadra i Pule. Kompletno su sačinjavali klub »Avijatičar«, koji se tada takmičio u Istarskoj ligi.

Mislimo da bi se, ipak, XXI klasa mogla nazvati klasom kompletnih sportista, jer su pitomci ove klase imali uspeha u mnogim sportovima.

Među sportistima u VVA veliki broj se istakao svojim nezaboravnim i vrsnim sportskim rezultatima, ali i nesebičnim drugarstvom. Oni su svojim sportskim duhom ostavili pečat i svoj duboki istinski sportski trag u sportskom životu ne samo VVA već i RV i PVO.

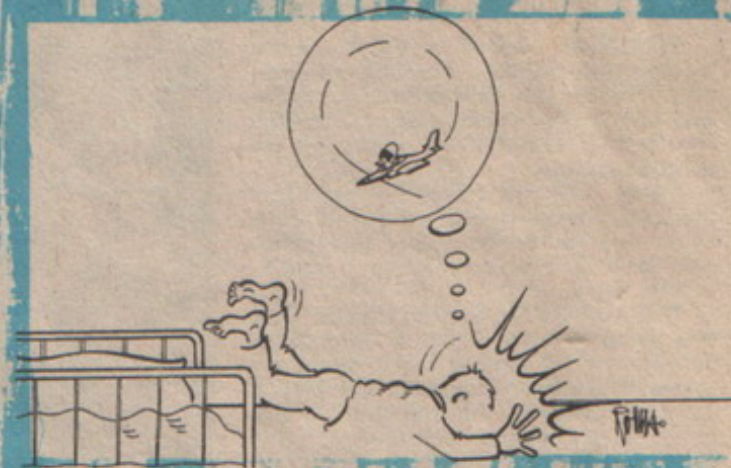
Ti mladići, pre svega, željni letenja i letачke obuke, našli su u školi još jednu ljubav — ljubav prema sportu. Gajeći tu ljubav od samog početka školovanja, nailazeći na puno razumevanja svojih starišina, i boreći se na stotinama takmičenja i časova treninga, ti mladići su stasali u vrsne sportiste — najbolje u klasi. Na primer, pitomac XI klase, Drago Pipan, bio je nenadmašni atletičar i odličan učenik — prvak u svojoj klasi i Titov pitomac. Veselin Vemić bio je bez premca za bacanje koplja: nekoliko godina suvereno je zauzimao prva i druga mesta na prvenstvima škola RV i PVO, na sportskim prvenstvima RV i PVO, zatim u BiH, Hrvatskoj itd. Bio je i prvak u petoboju na takmičenju u JNA, odnosno prvak u desetbolju u Hrvatskoj. Njegov kolega Milan Đukić također je vrsni sportista. Nekoliko puta bio je prvak, ili zauzimao drugo, odnosno treće mesto na prvenstvu škola u RV i PVO i u BiH. Ivica Celjar je vrsni gimnastičar, a Zeljko Miletić bacač koplja. I mnogi drugi mladići koji su prošli kroz Akademiju imali su rezultate koji nisu manje vredni od ostalih.

Nesumnjivo najveći uspeh i domet sportista Akademije (zajedno sa VTA) jeste osvojeno prvo mesto, na Prvom sportskom prvenstvu škola u JNA.

NAŠ HUMOR

PITOMAČKO POLETANJE... I SLETANJE

PETLJA I JAVA PITOMCA ZOKIJA

JUTARNJA FISKULTURA

— Nema ih napolju, ali ni unutra?!

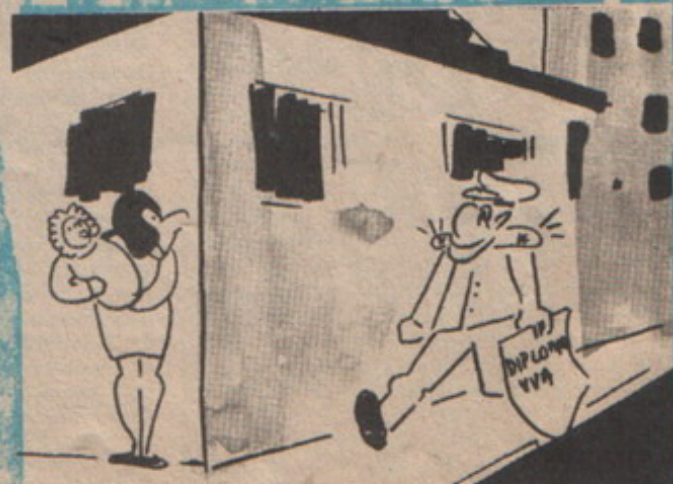

NA PRVOJ
GODINI
— Leteti,
leteti,
lepo je
leteti!

PRVI PITOMAČKI SKOKOVI

Karikature:
S. BLAŠKOVIĆ I R. MARKOVIĆ

TRENUTAK POSLE PROMOCIJE

— Zvezdane, ala ćemo iznenaditi taticu.

OD "PO-2" DO "GALEBA"

U PROTEKLIH trideset godina obuka pitomaca u Vazduhoplovnoj vojnoj akademiji vršena je na više tipova aviona. Neki već pripadaju prošlosti, i danas su samo muzejske vrednosti. Ali, svaki od njih je odražavao dostignuti stepen razvoja našeg vazduhoplovstva, s jedne, i radni učinak naše vazduhoplovne industrije, s druge strane. Taktičko-tehničke karakteristike i namena školskih aviona koji su eksploatisani u VVA uslovljavali su, takođe, i organizaciju letačkog dana, profil obuke, letačku osposobljenost, itd.

U posleratnom periodu obuka pitomaca izvođena je na avionima sovjetskog porekla: Po-2, UT-2, tipa „jak“ i Il-2. Obuka je izvođena i na nekim avionima britanske proizvodnje, kao što su „hariken“ i „spitfajer“ – na kojima su se naši piloti školovali u ratnom periodu, zatim „harvard“, kao i nemački avion „Me-109“.

Razvoj naše vazduhoplovne industrije uslovljavao je orijentaciju na sopstvenu proizvodnju. U VVA su uvedeni u upotrebu avioni domaće proizvodnje: „aero-2“, „212“, „213“, „214“, „S-49 C“, a kasnije i „522“.

Pitomci XIV klase VVA prvi su otpočeli obuku na mlaznim avionima, što je uslovljavalo potpuno novu organizaciju letačkog dana, kao i unapređenje svih delatnosti u vezi sa letenjem. Na našem mlaznom školskom avionu „galeb“ prvi su poleteli pitomci jubilarne, XX klase Akademije. Zahvaljujući obuci na „galebu“ veoma lako se prešlo i na ostale mlazne avione: TV-2 „sejbr“, „tanderdžet“ i dr. Time je postignut izvrstan kvalitet u svim elementima osnovnog, figurnog, grupnog, navigacijskog, IFR i noćnog letenja. U Akademiji se danas obuka izvodi i na helikopterima, a na „zlinu“ – selektivno letenje.

„Jak-9“

„S-55“

„Aero-2“

„F-86 E“ „sejbr“

„213“

F-84 G „tanderdžet“

„S-49c“

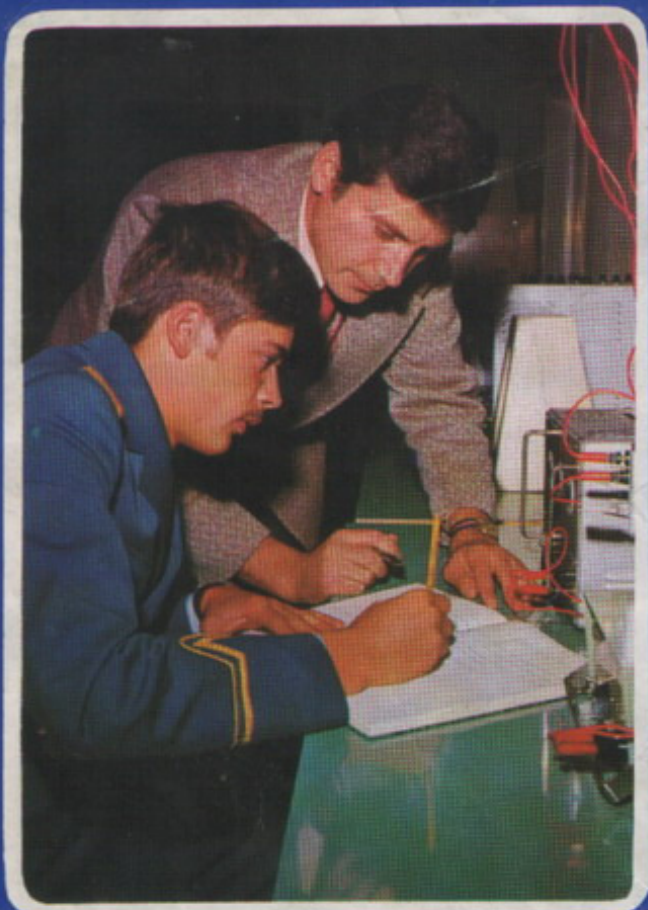
TV-2

„522“

„Zlin“

■ UČITI NA ZEMLJI ...
Pitomci VVA na teornoj nastavi

■ ... VEŽBATI U VAZDUHU
Odeljenje školskih aviona „galeb“ u letu

■ U KABINETU NAORUŽANJA: Pripreme za gađanje, raketiranje i bombardovanje počinju od prvih dana

VVA DANAS

VAZDUHOPLOVNA VOJNA AKADEMIJA, U PROTEKLE TRI DECENIJE IŠKOLOVALA JE VELIKI BROJ LETAČA, I TO: 23 KLASSE AKTIVNIH OFICIRA-PILOTA, 24 KLASSE REZERVNIH OFICIRA-PILOTA, 7 KLASA AKTIVNIH I REZERVNIH PODOFICIRA-PILOTA I VEĆI BROJ DRUGIH SPECIJALNOSTI POTREBNIH AVIJACIJI